

Regionalisme i EU

- En komparativ analyse af Catalonien og Skotlands regionale identitet og EU's regionale rolle

Navn: Heidi Stochflet Holst Jensen

Uddannelse: Cand.ling.merc. europæiske studier/engelsk

Copenhagen Business School, maj 2011

Vejleder: Kathrine Ravn Jørgensen, Center for Europaforskning

Antal normalsider: 78,9

Antal typeenheder: 141.946

Abstract

Regionalism in the EU – a comparative analysis of the regional identity of Catalonia and Scotland and the regional role of the EU

Since the 1960's, Europe has experienced a rising regionalism across the continent, and Catalonia and Scotland are among the regions where it has been significant. Both regions have a history that goes back to the Middle Ages, which is crucial for the existence of a nation, according to ethnosymbolists and essentialists. As Catalonia and Scotland have developed over time they can be defined as nations, which justify the part of the populations who claim for independence.

In the case of Catalonia, its regional identity is particularly composed of its history, in which the region has had its independence several times, and the Catalan language. Scotland's regional identity is mainly composed of its history, in which the region had its independence until 1707, and religion: the Presbyterian Church of Scotland. It is essential for both regions, that their regional identity is composed of factors which differentiate their identity from that of the dominant nation.

Particularly Catalonia has a conflicted relationship with the state, especially due to the repression under the dictatorship of Francisco Franco, where Catalan symbols and the Catalan language were forbidden. Still today, many Catalans feel repressed by the Spanish state. But also in Scotland there have been conflicts with the state – especially regarding its oil profits.

It is striking that there is not a majority for independence in Catalonia and Scotland. Surveys in Catalonia show, that approx. 45 pct. would vote in favour of independence, whereas approx. 30 pct. of the Scots would vote in favour of independence. It seems likely, that the conflicted relationship with the Spanish state explains why more Catalans than Scots want independence.

Since the 1980's, the EU has had emphasis on its regions - to the point of "A Europe of the Regions". It is mainly due to the reform of the structural funds in 1988 and the establishment of the Committee of the Regions in 1994 - both gave the regions more influence and are the focus of the multi-level governance model. These factors created a partnership between the EU and the regions due to a common goal: to limit the power of the states. Within European integration, other actors than the states are indeed important, according to the theory of neo-functionalism. Both Catalonia and Scotland have power over the administration of the structural funds and have benefitted economically from them, but it is still the states which decide who gets what.

The EU has strengthened the regional identity in both regions, and during the 1980's and 1990's the Catalan and Scottish populations were more positive towards the EU than the rest of the population in Spain and the United Kingdom. This is, however, not the case any longer, and the concept of "A Europe of the Regions" has turned out to be exaggerated. The EU has not been able to push the regions towards autonomy as many regions had hoped.

If the two regions were to become independent members of the EU, it is likely that support for membership will decrease further. The rationale for the two populations' pro-EU sentiment is based on their view on the EU as a symbol of freedom and democracy, and the funds from EU's regional programmes. If Catalonia and Scotland become members of the EU, they will not be in the same need of this place of freedom, and it is also probable that the regions will become net contributors to the EU budget. Thereby the reasons for membership dissipate.

Indholdsfortegnelse

1. Motivation.....	6
2. Indledning.....	7
2.1. Problemformulering og hypotese.....	9
3. Valg af metode og teori.....	9
3.1. Afgrænsning.....	12
4. Begrebsafklaring.....	13
4.1 Regioner	13
4.2 Anthony D. Smiths definition af nation, nationalisme, stat og nationalstat.....	14
5. Anvendte teorier	15
5.1 Regionalisme	15
5.2 Regional nationalisme.....	16
5.3 Teoretisk tilgang til national identitet.....	17
5.3.1 Essentialisme og nationens sprog og religion	17
5.3.2 Etnosymbolisme og nationens stærke, historiske bånd.....	18
5.4 Teoretisk tilgang til den europæiske integrationsproces	21
5.4.1 Neofunktionalisme – magt til andre aktører end staten	22
5.4.2 Multilevel governance og anerkendelsen af regionernes plads i EU24	
5.5 Diskussion af de anvendte teorier.....	26
6. Første analysedel – casestudier.....	30
6.1 Den catalanske og skotske <i>ethnie</i> og nation	30
6.2 Catalonien	33
6.2.1 Historien.....	33
6.2.2 Cataloniens opbygning og beføjelser.....	36
6.2.3 Estatut d'autonomia de Catalunya.....	37
6.2.4 Regionalnationalistiske bevægelser	38
6.2.5 For eller imod løsrivelse?	39
6.2.6 Sprogets rolle for den catalanske identitet.....	42
6.3 Skotland.....	44
6.3.1 Historien.....	44

6.3.2 Skotlands opbygning og beføjelser.....	46
6.3.3 The Scotland Act.....	46
6.3.4 Regionalnationalistiske bevægelser	47
6.3.5 For eller imod løsrivelse?	50
6.3.6 Religionens rolle for den skotske identitet	51
6.4 Første delkonklusion	52
7. Anden analysedel – EU og dets regioner	57
7.1 Regionernes Europa?	57
7.2 EU's regionalpolitik: fællesskab via samhørighedspolitikken	58
7.3 EU's Regionsudvalg: regionale interessers talerør i EU.....	60
7.4 Catalonien i EU.....	61
7.5 Skotland i EU.....	62
7.6 Regionernes tilhørsforhold til EU.....	64
7.7 Anden delkonklusion.....	67
8. Konklusion med perspektivering	70
9. Bibliografi.....	74
10. Bilagsoversigt	81
Bilag I	82
Bilag II.....	83
Bilag III.....	84
Bilag IV	85

1. Motivation

Det regionale tilhørsforhold kan bringe meget stærke følelser frem i befolkningen og skabe store konflikter inden for statens egne grænser. Denne problemstilling kan være svær at forholde sig til som borger i Danmark, hvor stat og nation overordnet set er sammenfaldende, og der ikke i betydelig grad eksisterer en regional identitet. De fleste danskere har blot et forhold til deres landsdel, men dette forhold dominerer ikke tilhørsforholdet til nationen, således som det regionale tilhørsforhold gør andre steder i Europa. At der i mange europæiske regioner eksisterer disse stærke følelser, som for nogle tilfælde vejer tungere end følelserne for den dominerende nation, er fra en dansk synsvinkel interessant.

Debatten om de europæiske regioner er yderst relevant. I mange af EU's medlemsstater har regionerne fået yderligere beføjelser i de senere år – både inden for staten og i EU, hvor Regionsudvalget med Lissabontraktatens vedtagelse har ret til at blive hørt inden for endnu flere politikområder. Det er dog vanskeligt at spå om regionernes fremtid, da der, samtidig med de øgede beføjelser til nogle regioner, ses en styrkelse af nationalstaten andre steder i Europa, som et forsvar mod globaliseringen, EU og indvandring.

Mit udvekslingsophold i Skotland har bidraget til et særligt forhold til denne region samt skabt et ønske om at dykke dybere i skotternes forhold til deres regionale identitet. Efterfølgende blev min interesse for de europæiske regioner og EU's indflydelse på disse i særdeleshed vakt efter et halvt års praktikophold hos Danske Regioner i Bruxelles, hvor de europæiske regioners tilstedeværelse er meget tydelig, og nærmest insisterende minder om deres øgede indflydelse. Desuden fik jeg på tæt hold mulighed for at følge arbejdet i EU's Regionsudvalg.

Disse faktorer gav mig lyst til at undersøge og analysere den regionale nationalisme og identitet samt forholdet mellem regionerne, deres stat og EU.

Dette vil i denne afhandling blive gjort med udgangspunkt i en komparativ analyse af Catalonien i Spanien og Skotland i Storbritannien¹.

2. Indledning

Mange steder i Europa er der siden 1960'erne sket en øget regionalisering af EU's medlemsstater (bl.a. Østerud, 1994, s. 50 og Smith, 2003, s. 124) – lige fra Italien, hvor Lega Nord kæmper for mere selvstændighed til regionerne, til den anden regeringskrise i Belgien på under fem år skabt af vallo-ner og flamlændere, til de baskiske separatister i Spanien. Flere europæiske regioner opfylder nationskriterier, og der kan derfor argumenteres for at benævne dem som nationer uden stat, men de bliver i EU-regi omtalt som regioner, og enhederne vil derfor blive benævnt som regioner i afhandlin-gen. EU skelner ikke mellem den ene slags regioner som de danske, der ikke er særlige kulturelle enheder, og regioner som Catalonien og Skotland, der er berettiget til nationsstatus ud fra historiske og kulturelle kriterier, hvilket vil blive bevist andetsteds i afhandlingen.

Staterne er fortsat de vigtigste aktører på den globale scene, men deres terri-torielle suverænitet er under forandring mange steder i Europa. Det er derfor yderst svært at gisne om, hvorledes Europakortet vil se ud i fremtiden, og om EU's medlemstal vil være steget grundet opsplitning af nogle af de nu-værende medlemsstater. En opsplitning af visse europæiske stater vil skabe en større sammenhæng mellem stat og nation, som der ved skabelsen af mange europæiske stater ikke blev taget det samme hensyn til over hele kontinentet.

Den stigende regionalisme i mange europæiske stater skal ses i sammen-hæng med deres suverænitetsafgivelse til EU. Dette skyldes, at overførslen af magt fra staten til EU har givet øget indflydelse til regionerne grundet

¹ Storbritannien er betegnelsen for den største af de britiske øer, men da Storbritannien bruges i daglig tale på dansk som betegnelse for den britiske stat med det officielle navn "Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirland", vil betegnelse Storbritannien blive brugt om staten i denne afhandling.

EU's fokus på regionerne. Dette ses bl.a. med regionernes politiske indflydelse via EU's Regionsudvalg og ikke mindst via EU's økonomiske støtte til regionerne i form af strukturfondene. Eftersom regionerne får taletid i EU, og mange føler, at deres regionale identitet anerkendes af EU, er der efterhånden blevet skabt et bånd mellem regionerne og EU, og der tales ofte om Regionernes Europa. Dermed er mange europæiske stater truet udefra af globaliseringen og øget overnationalt samarbejde, samt indefra af regionernes øgede indflydelse og ønske om flere beføjelser eller løsrivelse. Spørgsmålet er blot, hvor stor indflydelse EU har på den regionale identitet og forholdet mellem regionerne og staten.

Valget af Catalonien og Skotland som casestudier begrundes med, at de netop er eksempler på regioner, som siden 1960'erne har fået øgede beføjelser, men hvor der ikke eksisterer et enstemmigt ønske om løsrivelse, hvilket er interessant. Både Catalonien og Skotland er i besiddelse af en decentraliseret regering og eget parlament med politiske beføjelser, men regionerne har ikke beføjelser over f.eks. forsvars- og udenrigspolitik, og de er ikke medlemsstater i EU, men er medlemmer via henholdsvis den spanske og britiske stat. Der er dog stærke kræfter i begge regioner, som kæmper for selvstændighed, og de er begge mindre enheder, som på forskellige tidspunkter i historien har været økonomisk stærke, hvilket kendetegner de europæiske regioner, som de senere år har søgt mere politisk indflydelse (Smith, 1995, s. 26-27). Catalonien og Skotland er desuden valgt, da de begge har rødder langt tilbage før de europæiske nationalstater blev skabt, og da de begge tidligere i historien har været selvstændige nationer.

2.1. Problemformulering og hypotese

Den ovenstående beskrivelse af udviklingen i regionernes tilhørsforhold til staten og EU fører i denne afhandling til følgende problemformulering:

Hvorledes kan catalonierne og skotternes stærke regionale identitet og forholdet til deres respektive stater forklares, og hvordan påvirkes den regionale identitet af EU, og dermed de to befolkningers forhold til EU?

Problemformuleringen leder til følgende hypotese:

At Catalonien og Skotland kan defineres som nationer er sammen med de historiske, sproglige og religiøse forhold i regionerne afgørende for befolkningernes regionale identitet og forhold til staten. EU har bidraget til styrkelsen af regionernes identitet og forhold til EU, men dette begrænses af staternes magt.

Som baggrund for ovenstående problemformulering og hypotese vil først den teoretiske ramme som beskrevet nedenfor blive fremlagt. Analysen er opdelt i to hovedafsnit. Den første del definerer Catalonien og Skotland som nationer og fokuserer derefter på den regionale identitet i henholdsvis Catalonien og Skotland og på hvilke faktorer, der definerer denne identitet samt regionernes forhold til staten. Den anden del fokuserer på EU's rolle over for de europæiske regioner med særlig fokus på Catalonien og Skotland, og hvorledes EU bidrager til en styrkelse af den regionale identitet og holdningen til EU i de to regioner.

3. Valg af metode og teori

Den teoretiske ramme for denne afhandling, som danner baggrund for analysens empiriske materiale, er baseret på regionalisme, national identitetsteori og slutteligt europæisk integrationsteori. Den teoretiske baggrund benyttes til at analysere empirien. Det teoretiske afsnit er bygget op således, at der startes nedefra fra det laveste *governance*-niveau, som denne afhandling beskæftiger sig med, med teorierne om regionalisme og national regiona-

lisme for at forklare de bevægelser, som ses i Catalonien og Skotland. Efterfølgende beskrives teorien essentialisme med udgangspunkt i Adrian Hastings, teolog, historiker og nationalismeforsker, grundet hans fokus på religion, sprog og historie. Endvidere beskrives professor i etnicitet og nationalisme Anthony D. Smiths paradigme etnosymbolisme om national identitet, som redegør for vigtigheden af et fællesskab over en lang periode for nationen. National identitetsteori benyttes som den teoretiske ramme for Catalonien og Skotland, da disse to regioner kan defineres som nationer, hvilket bevises i analysens første del. Konstruktivisme², som ligeledes er en af de klassiske teorier om national identitet, opfatter nationen som konstrueret fra oven af eliten i 1800-tallet og vil ikke blive benyttet, da den ikke kan forklare bevægelserne i Catalonien og Skotland, som kan spores tilbage til Middelalderen.

Herefter behandler teoriafsnittet den amerikanske politolog Ernst B. Haas' teori, neofunktionalisme, om den europæiske integrationsproces, der opfatter EU som et overnationalt samarbejde, hvor staten i nogen grad overgiver suverænitæt til EU, men hvor også andre aktører, herunder regionerne, har indflydelse. De klassiske integrationsteorier omfatter ligeledes intergovernmentalismen, der opstod som en modreaktion på neofunktionalismen i 1960'erne, og som fokuserer på staternes suverænitæt i form af de nationale regeringer som de ultimative beslutningstagere, og supranationalismen, som fokuserer på det overstatslige niveauets magt. Da intergovernmentalismen og supranationalismen ikke efterlader meget plads til det subnationale niveau, vil disse teorier ikke blive benyttet.

Afsnittet om neofunktionalismen efterfølges af modellen om multilevel governance, der ikke forsøger at forklare den europæiske integrationsproces (Bache & Flinders, 2004, s. 2-3), men beskriver det europæiske, politiske system, og hvorledes magten er delt på både det subnationale, det nationale og det supranationale niveau. Modellen anerkender dermed det regionale

² Også kaldet modernisme

niveaus rolle i den europæiske integrationsproces. Hvorvidt multilevel governance er en teori, model eller koncept, er der ikke enighed om (bl.a. Bache & Flinders, 2004, s. 2 og George, 2004, s. 125). Gary Marks, professor i statskundskab og formand, sammen med Liesbet Hooghe, professor i statskundskab, for "Multilevel Governance" på Free University of Amsterdam, som introducerede multilevel governance i forbindelse med reformen af EU's strukturfonde i 1988, benytter selv forskellige begreber (bl.a. Marks, Hooghe, & Blank, 1996, s. xiii og 3 og Hooghe & Marks, 2001, s. 343). I denne afhandling vil multilevel governance blive beskrevet som en model, da det er den betegnelse, som Gary Marks, Liesbet Hooghe og Kermit Blank benytter i "European Integration from the 1980s – State-Centric vs. Multi-level Governance" (Marks, Hooghe, & Blank, 1996, s. 346) og igen i "Multi-Level Governance and European Integration" (Hooghe & Marks, Multi-Level Governance and European Integration, 2001, s. 3).

Teoriafsnittet afsluttes med en diskussion af, hvorvidt de anvendte teorier er brugbare i forhold til afhandlingens problemfelt. Ved at benytte det ovenstående teoretiske materiale som baggrund for det empiriske materiale kan afhandlingens problemformulering og hypotese, som beskæftiger sig med både det regionale og det europæiske niveau, afdækkes.

Afhandlingens første analysedel tager, som det teoretiske materiale, udgangspunkt i det nederste, regionale niveau ud fra casestudier af Catalonien og Skotland. Den første del analyserer den regionale identitet i henholdsvis Catalonien og Skotland og deres forhold til henholdsvis den spanske og britiske stat. Analysen starter med at definere Catalonien og Skotland som *ethnien* og nationer, da dette er essentielt for resten af analysen. Analysen tager udgangspunkt i ovennævnte identitetsteori og det empiriske materiale i form af bøger, videnskabelige artikler, folkeafstemninger og undersøgelser samt henholdsvis Estatut d'autonomia de Catalunya og The Scotland Act – lovteksterne, som beskriver de to regioners beføjelser.

Afhandlingens anden analysedel analyserer EU's indflydelse på regionerne på baggrund af ovennævnte integrationsteori og med udgangspunkt i videnskabelige artikler om EU's regionalpolitik, EU-afstemninger og undersøgelser om befolkningernes forhold til EU. Analysen starter med en beskrivelse af de elementer indenfor EU, der har regionerne i fokus. Dernæst redegøres for Catalonien og Skotlands plads i EU, og regionernes forhold til det europæiske samarbejde analyseres. Den komparative metode benyttes ligeledes i denne anden del af analysen for at belyse forskellene på catalonierne og skotternes forhold til EU. Desuden diskuteres begrebet "Regionernes Europa".

Den komparative metode for analysen er valgt for at kunne belyse problemstillingen mere omfattende. Ved at sammenligne to regioner undgås et entydigt billede af regionalisme i Europa, og der skabes en forståelse for, at de af Europas regioner, som lever op til nationskriterier, trods fællestræk er meget forskellige. Derfor vil der være delkonklusioner, hvor det komparative aspekt trækkes frem, efter henholdsvis første og anden del af analysen.

3.1. Afgrænsning

Der er mange eksempler på europæiske stater, hvor en øget regionalisering finder sted, men grundet et pladshensyn er antallet af cases begrænset til to: Catalonien og Skotland. Valget af Catalonien og Skotland skyldes, at disse regioner repræsenterer nogle af Europas stærkeste regioner, samtidig med at de kan betegnes som nationer, og der derfor er en teoretisk mulighed for deres løsrivelse fra staten. Samtidig er der forskelle på de to regioners forhold til staten og deres tilhørsforhold til EU, hvilket gør en komparativ analyse af netop disse to regioner interessant.

Opgaven skrives i en europæisk kontekst; om europæiske regioner og deres forhold til EU. Grundet EU-aspektet vil der ikke blive perspektiveret eller på anden måde henvist til regioner uden for de europæiske grænser, og der vil derfor ikke blive inddraget ikke-europæiske forhold i afhandlingen.

4. Begrebsafklaring

4.1 Regioner

Betegnelsen ”region” bruges vidt og bredt og dækker over et givent område eller territorium, som kan have mange forskellige størrelser. En region kan være Sahara-regionen eller Østersø-regionen, som er en samling af enheder/regioner. En region kan også være en enhed som Region Midtjylland, der sammen med andre enheder udgør et hele i form af Danmark. På samme måde er Catalonien og Skotland enheder, der sammen med andre enheder, udgør en stat i form af Spanien og Storbritannien. Det er denne form for *sub-state regions* – det højeste niveau af en politisk enhed under staten (Fitjar, 2010, s. 2-3), som afhandlingen analyserer.

I denne afhandling vil begrebet ”region” blive benyttet om Catalonien og Skotland som betegnelse for niveauet under staten, men over det lokale (kommunale) niveau. Catalonien og Skotland vil ligeledes blive benævnt som regioner, og ikke nationer, for at kunne skelne mellem den dominerende nation; den spanske og den britiske på den ene side og *sub-state* nationerne Catalonien og Skotland på den anden side. Catalonien og Skotland vil dog blive benævnt som nationer, hvor dette er relevant.

I Spanien betegnes de selvstyrende regioner officielt som ”*comunidades autónomas*”, hvilket oversættes til ”autonome fællesskaber”, men de vil i denne afhandling blive betegnet som ”regioner”. Ifølge *Oxford Reference Online* betegnes Skotland som et ”land” (*country*) (The Oxford Dictionary of English, 2005). Skotland vil ligeledes blive betegnet som en region for at kunne sammenligne med Catalonien. Dermed vil Skotland blive betegnet som en region vel vidende, at Skotland er opdelt i otte enheder defineret som regioner i Scotland Act 1998 (The National Archives, 1998). Der vil blive set bort fra disse skotske regioner i afhandlingen.

4.2 Anthony D. Smiths definition af nation, nationalisme, stat og nationalstat

Det er ligeledes relevant at forklare ovenstående begreber, da de i stor grad er omdrejningspunkt for afhandlingen. Der tages udgangspunkt i Anthony D. Smiths definitioner af begreberne, da hans paradigme om identitetsteori, etnosymbolisme, i stor grad behandler disse, og da paradigmet bruges som baggrund for den første analysedel. I artiklen "When is a nation" ræsonnerer Anthony D. Smith sig frem til følgende definition på det omstridte begreb "nation": *"a named community possessing a historic territory, shared myths and memories, a common public culture and common laws and customs."* (Smith, 2002, s. 15). I sin bog "Nationalisme" understreger Smith yderligere, at en nation hverken er en stat eller et etnisk fællesskab, og at nationen ikke behøver besidde sin egen stat, men at den vil stræbe efter en vis grad af selvbestemmelse og besidde eget territorium (Smith, Nationalisme, 2003, s. 24-25). Det er her vigtigt at understrege, at en nation ikke nødvendigvis stræber efter selvstændighed, men blot ønsker nogen grad af autonomi. Ellers ville Catalonien og Skotland ikke kunne defineres som nationer, eftersom der ikke er et officielt ønske om løsrivelse.

Smith pointerer, at nationalismen har et mål om national autonomi, enhed og identitet for at kunne sikre sin overlevelse, og han definerer nationalisme som: *"En ideologisk bevægelse, der vil opnå og opretholde autonomi, enhed og identitet i en befolkning, som efter nogle af dens medlemmers mening udgør en reel eller potentiel 'nation'."* (Ibid., s. 21).

En nation er ikke en stat, da staten relaterer sig til institutioner, mens nationen relaterer sig til et menneskeligt fællesskab (Ibid., s. 24). Anthony D. Smith definerer yderligere staten: *"(...) som et sæt af selvstyrende institutioner, der holdes adskilt fra andre institutioner; de besidder et legitimt monopol på at udøve tvang og inddrive skatter inden for et givent territorium."* (Ibid., s. 24-25). Endvidere definerer Smith en nationalstat som: *"(...) en stat legitimeret af nationalismeprincipperne, hvis medlemmer besidder en grad af national enhed og integration (men ikke af kulturel homogenitet)".*

(Ibid., s. 32). Med denne definition af nationalstaten er det således muligt at tale om nationalstater på territorier, hvor nation og stat ikke er helt sammenfaldende.

5. Anvendte teorier

5.1 Regionalisme

Den øgede mobilisering af regionale kræfter kan beskrives som regionalisme. Ifølge "Den Store Danske" er regionalisme bevidstheden om et regionalt tilhørsforhold (Gyldendal, 2009), men Rune Dahl Fitjar, seniorforsker i bl.a. regionalisme, definerer begrebet mere aktivt. Han definerer regionalisme som politiseringen af regional identitet, der udspringer af de kulturelle forskelle mellem regionen og resten af staten, hvilket betyder, at der som konsekvens af den eksisterende regionale identitet sker politisk handling (Fitjar, 2010, s. 5 og 15). Dermed er det at være regionalist et aktivt valg i modsætning til det have en regional identitet (Ibid., s. 5). På samme måde er nationalisme politiseringen af den nationale identitet, og Fitjar er således tydeligt påvirket af nationalisme.

I sin artikel "Regional Dimension to European Governance" definerer Andrew Evans, professor i europæiske studier, regionalisme som den efterspørgsel, regioner har på større autonomi fra deres stats centralmagt. Efterspørgslen kan skyldes de forskellige økonomiske, politiske og kulturelle interesser, der adskiller staten og regionen, og som gør det sværere for staten at handle som en samlet enhed (Evans, 2003, s. 21). Denne efterspørgsel på mere selvstændighed kan komme til udtryk i et ønske om decideret løsrirelse fra staten, men kan også blot være et ønske om større selvbestemmelse eller at få overdraget flere politiske kompetenceområder. Med en stats medlemskab af EU kan regionalisme komme til udtryk på et højere niveau end det statslige, og regionalisme er ikke længere kun et nationalt anliggende, men også et EU-anliggende. Dette skyldes, at regionerne nu ikke kun kan have modstridende interesser med deres stat, men også med EU (Ibid., s. 21).

5.2 Regional nationalisme

Regionalisme har mange fællestræk med nationalisme, og da flere europæiske regioner kan defineres som nationer ud fra Anthony D. Smiths definition, kan det være utilstrækkeligt at kalde bevægelserne i disse regioner for ”regionalisme”. Det er derfor mere korrekt at bruge termen ”nationalisme” om bevægelserne i regionerne. Bevægelserne i Catalonien og Skotland foretrækker Montserrat Guibernau, catalansk professor og forsker i national identitet, at definere som ”nationalisme i nationer uden stat” (Guibernau, *Nations without States - Political Communities in a Global Era*, 1999, s. 18). Dette bekræfter, at termen ”regionalisme” ikke er tilstrækkelig for regioner, der også er nationer. Guibernau, som der vil blive henvist til flere steder i afhandlingen grundet hendes forskning i nationer uden stat, anerkender en stor del af Anthony D. Smiths arbejde med national identitet, men kritiserer dog etnosymbolismen for kun at beskæftige sig med kulturelle aspekter og ikke med politiske aspekter (Guibernau, 2004, s. 126). Uenigheden synes at skyldes, at Guibernau ligeledes er tilhænger af konstruktivismens tese om statens betydning for konstruktionen af den nationale identitet (Ibid., s. 26).

Det kan dog skabe forvirring at bruge termen ”nationalisme” om de regionale bevægelser, da termen også bruges om de bevægelser, der er centreret om de dominerende nationer – i dette tilfælde den spanske og den britiske. Derfor er Øyvind Østerud’s term ”regional nationalisme” (Østerud, 1994, s. 49) yderst brugbar for denne afhandling. Dette begreb yder retfærdighed til bevægelserne i Catalonien og Skotland, samtidig med at der ikke skabes forvirring mellem den nationalisme, der eksisterer i forholdet til Catalonien og Skotland, og den der eksisterer i forholdet til Spanien og Storbritannien.

Øyvind Østerud nævner desuden tre faktorer som den regionale identitet kan være forankret i: sprog, historie og religion (Ibid., s. 40), hvilket lægger sig op ad både Adrian Hastings og Anthony D. Smiths teorier om national identitet, som vil blive beskrevet nedenfor. At Østerud ser national regionalisme forankret i samme faktorer som Hastings og Smith, som beskæftiger

sig med nationer, er yderligere en indikation på, at visse europæiske regioner har samme træk som nationer.

5.3 Teoretisk tilgang til national identitet

I bogen "Nationalisme" definerer Anthony D. Smith national identitet således: *"Den fortsatte reproduktion og nyfortolkning af værdimønstre, symboler, erindringer, myter og traditioner, som sammensætter nationernes distinktive arv, samt individernes identifikationer med mønsteret og arven og med dets kulturelle elementer."* (Smith, 2003, s. 33). Til at forklare Catalonien og Skotlands nationale identitet vil afhandlingen nedenfor beskrive essentialismen og etnosymbolismen.

5.3.1 Essentialisme og nationens sprog og religion

Den essentialistiske teori, også kaldet perennialisme af Anthony D. Smith (Ibid., s. 72), ser nationen som fæstnet i de etniske fællesskabers historie, sprog, religion og etnicitet og mener, at nationen går langt tilbage i historien (Ibid., s. 139). Nationerne ses som nogle fast definerede befolkningsgrupper med observerbare og nedarvede, fælles fysiske og genetiske træk. Dermed er en essentialistisk opfattelse af nationen baseret på det etnisk-kulturelle, og begrebet "etnicitet" er fundamentalt for essentialisternes forståelse af nationens opståen (Ibid., s. 142).

Forestillingen hos en befolkningsgruppe om et etnisk slægtskab og en fælles, historisk og kulturel baggrund, som giver dem en national identitet, og som gør dem forskellige fra andre folkeslag, er ifølge essentialisterne opstået tidligt og lang tid før de moderne nationalstater, og nationen opstod dermed før nationalismen (Ibid., s. 72-73). Ifølge Adrian Hastings kom nationalismen allerede til udtryk i Middelalderens nationer ved trusler udefra (Ibid., s. 133). Adrian Hastings værk "The Construction of Nationhood" er et forsøg på at tage afstand fra modernisterne og konstruktivisternes tese om nationernes sene opståen, og i stedet bevise, at nationerne har en lang historie, der går tilbage til Middelalderen (Hastings, 1997, s. 1-2).

Ifølge essentialisterne spiller sproget en vigtig rolle for nationen, og Hastings pointerer, at tilstedeværelsen af et folkesprog er den vigtigste, men absolut ikke eneste, faktor for udviklingen fra et etnisk fællesskab til en nation (Ibid., s. 2-3 og 24). Dermed er det det fælles sprog, og især skriftsproget i form af den første oversættelse af Bibelen til et givent folkesprog, der har bidraget til udviklingen af det nationale tilhørsforhold (Ibid., s. 24). Sproget blev således essentielt for skabelsen af nationen, når det talte folkesprog kom ned på skrift. Da sproget ligger dybt i folket, er det medvirkende til at definere, hvilken nation man tilhører.

Grundet Bibelens centrale rolle for den nationale fællesskabsfølelse, kan begreber som nation og nationalisme ifølge Hastings ikke adskilles fra religion (Ibid., s. 1), og religion spiller således en tilsvarende rolle for nationsopbyggelsen, som sproget gør. Adrian Hastings sætter endda spørgsmålstegn ved, om nationerne ville eksistere, som vi kender dem i dag, uden Bibelen og den kristne fortolkning af den samt dens model for nationen (Ibid., s. 4). Dog afviser Hastings ikke, at andre faktorer end Bibelen kunne have skabt en national bevidsthed (Ibid., s. 24).

5.3.2 Etnosymbolisme og nationens stærke, historiske bånd

Etnosymbolismen er udviklet af Anthony D. Smith som et paradigme mellem essentialisme og konstruktivisme, men læner sig mest op ad essentialisme: *"For, som navnet antyder, flytter 'etnosymbolismen' sit analytiske fokus fra rent ydre politiske og økonomiske, eller sociobiologiske, faktorer til de kulturelle, som symbol, erindring, myte, værdi og tradition."* (Smith, 2003, s. 86).

Ifølge etnosymbolister er de moderne nationer bygget op omkring myter og erindringer, der kan dateres tilbage til middelalderen og i nogle tilfælde antikken, og nationsdannelse skal derfor ses som en genfortolkning og rekonstruktion af disse myter og etniske forbindelser (Ibid., s. 117) – jf. ovenstående definition af national identitet. Eftersom myterne er givet videre fra

generation til generation eksisterer de stadig, og de påvirker derfor fortsat måden, som vi lever og tænker på (Smith, 1995, s. 47).

Den kollektive lidenskab og tilknytning, som opnås ved det etniske fællesskab, er det, der i de fleste tilfælde danner en nation. At der fortsat eksisterer et forhold mellem befolkningen og en given nation, forklares af Smith med de stærke følelser, der er forbundet mellem folket, fællesskabet og nationen (Smith, 2003, s. 85). Således bidrager sammenkoblingen mellem fortidens myter, erindringer og traditioner og nutidens genfortolkning af disse til at forstå, hvorfor nutidens befolkninger fortsat føler en tilknytning til disse gamle fællesskaber. Som Smith påpeger, bidrager etnosymbolismen dermed til at forstå de nationalistiske konflikter, som fortsat finder sted (Ibid., s. 85).

Ifølge Smith kom etniciteten først, dernæst nationen, og derefter udviklede nationalismen sig, og nationalisme er således et moderne begreb, da den først opstod i slutningen af 1700-tallet i sin politiske betydning, hvor staten aktivt bidrog til at skabe en national bevidsthed hos befolkningen (Ibid., s. 16). Dette skete gennem undervisning i national litteratur, og nationens sprog spiller derfor en stor rolle for etnosymbolisterne, da det menes at være en vigtig faktor for nationsdannelsen. Der opstod dermed et fællesskab, som staten kunne bygges på, og det er således gennem folket, at nationalismen er mobiliseret og ikke gennem eliten (Smith, 1995, s. 47 og 57).

Således ser etnosymbolister ikke det nationale fællesskab som værende fremkaldt fra oven og som en politisk opfindelse. Fællesskabet er i stedet baseret på en befolkning, der over en lang periode (*la longue durée*) har udviklet fælles træk og en fælles, kollektiv erindring (Smith, Nationalisme, 2003, s. 86). At kunne udgøre en nation tager tid, og det er først på længere sigt, at en befolkning bliver mere og mere bevidst om at udgøre et folk (Ibid., s. 87), og derfor er historien med dens erindringer og myter vigtig.

Det etniske fællesskab, som etnosymbolister anser som en vigtig identitet forud for nationen, er det, som Smith betegner som en *ethnie*. Det er dog

vigtigt at pointere, at en nation godt kan bestå af flere tidligere *ethnien* (Ibid., s. 120-121). Anthony D. Smith definerer en *ethnie* således: "(...): et navngivent menneskeligt fællesskab knyttet til et hjemland; det besidder fælles oprindelsesmyter, fælles erindringer, et eller flere elementer af fælles kultur og et vist mål af solidaritet, i det mindste hos eliten." (Ibid., s. 26).

Definitionen identificerer forskellen på en nation og en *ethnie*, jf. definitionen af en nation tidligere i afhandlingen. Den største forskel er, at nationen har en fælles offentlig kultur, som ikke kun er for eliten, og fælles love og sædvaner – dertil er *ethnien* ikke nået. Desuden besidder nationen et historisk territorium og er ikke blot symbolsk knyttet til det, og *ethniens* fælles, mundtlige erindringer er endnu ikke blevet til nationens fælles, skriftlige historie. Yderligere pointerer Smith, at *ethniens* fælles kultur består af fællesskabets historie, mundtlige sprog og religion (Ibid., s. 27), hvilket bekræfter vigtigheden af netop disse tre elementer for nationens opståen.

Slutteligt er det vigtigt at pointere, at Anthony D. Smith mener, at det er muligt for personer at besidde flere identiteter (Smith, 1995, s. 124 og Smith, 2003, s. 33). Når det gælder den individuelle identitet, er det således muligt for det moderne menneske at være både mor, søster og bibliotekar, og at fremhæve den ene identitet frem for de andre afhængig af konteksten. Det er også muligt at besidde flere kollektive identiteter, og det er derfor muligt for en mand at være både catalonier, spanier og europæer - den ene identitet udelukker ikke den anden. Dog gælder det for de kollektive identiteter, at man besidder disse i prioriteret rækkefølge. Smith bekræfter, at det er muligt at være medlem af flere forskellige regioner og etniske fællesskaber (Smith, 2003, s. 33), men han pointerer dog andetsteds, at det er svært at forestille sig, at en fælles europæisk identitet vil kunne overskygge en kulturel identitet, som er så dybt fæstet i folket, som det er tilfældet for de europæiske nationale identiteter (Smith, 1995, s. 125).

5.4 Teoretisk tilgang til den europæiske integrationsproces

Blandt akademikere er der stor uenighed om, hvorvidt begrebet ”integration” skal betegnes som en proces eller en tilstand (Haas, 2008, s. 45). Det er dog svært at forbinde den europæiske integration med noget, der er færdiggjort – det vil sige en tilstand. Derfor må essensen af definitionen på ”integration”, som er at ”gøre hel”, være ordet ”gøre”, således at integration er selve processen hen i mod at ’gøre hel’. For som Ben Rosamond, EURECO-professor på Københavns Universitet, spørger i “Theories of European Integration”: *”What does it mean to say that Europe is integrated (...)?”* (Rosamond, 2000, s. 12).

EU er blevet oprettet skridt for skridt uden en kendt slutning, og officielt eksisterer der ikke et defineret slutpunkt. I Lissabontraktaten er følgende det nærmeste, man kommer på et defineret slutpunkt: *”(...) SOM HAR DET FORTSÆT at videreføre processen hen imod en stadig snævrere sammenlutning (...)”* (Folketingets EU-Oplysning, 2008, s. 19).

Siden Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab blev indgået i 1951 har samarbejdet udviklet sig til at omfatte flere og flere politikområder og har derfor også skiftet navn - senest til Den Europæiske Union. Derudover har magtforholdet mellem de forskellige aktører været under forandring. Medlemsstaterne har overgivet mere og mere suverænitet til EU - uden at medlemsstaterne dog er blevet erstattet af en fælles europæisk stat. Disse politiske processer, som eksisterer i forholdet mellem EU’s institutioner, medlemsstaterne og de regionale og kommunale niveauer, og som bevæger EU i retning af det udefinerede, kan beskrives og analyseres ud fra teorier om europæisk integration. Til at forklare regionernes indflydelse i EU vil afhandlingen nedenfor beskrive neofunktionalismen og modellen multilevel governance.

5.4.1 Neofunktionalisme – magt til andre aktører end staten

Den neofunktionalistiske teori blev introduceret af Ernst B. Haas i 1958 med værket ”The uniting of Europe”, og teorien slog for alvor igennem i løbet af 1960’erne, hvor den beskrev den igangværende integrationsproces, som udført af Jean Monnet (Rosamond, 2000, s. 50) - en af hovedarkitekterne bag det tidlige europæiske samarbejde. Neofunktionalismen anerkender overstatsligheden ved det europæiske samarbejde, idet den lægger vægt på, at det er supranationale institutioner, især Europa-Kommissionen, der regulerer politikken ud fra fællesskabets interesser og derved styrer tempoet for den europæiske integration. Det er således ikke staterne, som egenrådigt besidder den dominerende rolle, da også andre aktører spiller ind (Jensen, 2000, s. 73).

Ifølge neofunktionalismen besidder også virksomheder og interesseorganisationer magten, da de i stor grad via lobbyisme påvirker de lovforslag, som Europa-Kommissionen præsenterer for Ministerrådet³ bestående af medlemsstaternes ministre og Europa-Parlamentet, og dermed flyttes dele af magten fra staterne til supranationale aktører (Hooghe, 1996, s. 19). At det ikke blot er de supranationale institutioner, der har indflydelse, skyldes, at de andre aktører kan se en fordel i at organisere sig på supranationalt niveau, da mange beslutninger nu træffes på det europæiske niveau og ikke kun på det nationale (Rosamond, 2000, s. 58). Dette forklarer yderligere opblomstringen af regionale interessekontorer i Bruxelles, hvor bl.a. alle fem danske regioner er repræsenteret, og hvor Bayerns kontor er placeret i et mindre slot mellem Europa-Parlamentet og Regionsudvalgets bygninger. Neofunktionalisterne ser dermed: ”(...) *the pursuit of interests as central to the integration process* (...)” (Ibid., s. 59).

Ifølge neofunktionalismen begynder stater at samarbejde, når de kan se et formål med det, og når staterne bliver gensidigt afhængige, vil der opstå et behov for en supranational organisation til at styre integrationen (Bache &

³ Officielt: Rådet for den Europæiske Union

Flinders, 2004, s. 2). Efter Anden Verdenskrig så de seks oprindelige medlemmer af fællesskabet et formål med at samarbejde om Europas kul- og stålproduktion, således at landene ville blive gensidigt afhængige og dermed undgå fremtidige krige. Denne formålserklæring er indskrevet i Lissabontraktaten: ”(...) *SOM ERINDRER OM den historiske betydning af at bringe det europæiske kontinents deling til ophør og om behovet for at tilvejebringe et solidt grundlag for opbygningen af fremtidens Europa,*” (Folketingets EU-Oplysning, 2008, s. 18).

Den udvikling, som er foregået i Europa siden Kul- og Stålfællesskabet, hvor antallet af politikområder under det supranationale niveau's beføjelser har været konstant voksende, forklares af neofunktionalisterne med begrebet *spillover*. Denne sektorbestemte integration, den såkaldte funktionelle *spillover*, betyder, at samarbejde i fællesskabet om ét politikområde automatisk vil medføre samarbejde på et andet politikområde. Økonomisk integration vil medføre politisk integration, da der vil blive skabt et behov for regulering fra den øverste, supranationale myndighed for at få fuldt udbytte af integrationen - en integration som staterne ser et formål med, og hvor de forfølger deres egne interesser og ikke det fælles gode (Rosamond, 2000, s. 55-56). Dermed spreder integrationen sig - både i bredden og i dybden, og medlemsstaterne bliver yderligere gensidigt afhængige, og for neofunktionalisten er integrationen dermed også processen og ikke endemålet (Ibid., s. 55).

Et andet centralt begreb inden for neofunktionalismen, som bidrager til at forklare dynamikken i den europæiske integrationsproces, er loyalitet. For at politisk integration kan finde sted, må der overføres loyalitet fra staten til det supranationale centrum (Ibid., s. 65-66). Dette sker, når det tydeliggøres, at det supranationale niveau nu opfylder en rolle, som staten tidligere gjorde, og loyaliteten vil dermed skifte til det øverste niveau. Neofunktionalisterne fokuserer dog udelukkende på elitens loyalitet frem for befolkningens loyalitet over for det supranationale samarbejde. Der er da også i stor udstrækning tale om et elitens EU, som EU's befolkning ikke føler loyalitet

overfor. Yderligere bemærker Ben Rosamond, at for at befolkningen kan overføre loyalitet til EU, må den vide, hvilken del af lovgivningen, som kommer fra EU og ikke fra staten (Ibid., s. 66).

5.4.2 Multilevel governance og anerkendelsen af regionernes plads i EU

Modellen for multilevel governance blev introduceret i 1990'erne af Gary Marks (i bl.a. Marks, Hooghe & Blank, 1996 og Marks, 1996), og den beskriver en ny måde at tænke på EU som et politisk system, og hvorledes unionen er organiseret. Modellens udgangspunkt er den udvikling, der skete i EF omkring 1988, hvor strukturfondene blev reformeret. Dette var ligeledes på et tidspunkt, hvor mange politikområder flyttede fra staten til det europæiske niveau, og hvor mange politikområder samtidig flyttede fra staten til det subnationale niveau grundet regionalisering i flere europæiske stater (Hooghe & Marks, 2001, s. xi og xiii).

Multilevel governance beskriver de dynamiske og komplekse strukturer, der er opstået mellem de forskellige politiske aktører, som neofunktionalismen beskriver, på forskellige niveauer inden for europæisk integration og beslutningsprocesserne. Ifølge modellen fordeles beslutningskompetencerne på det supranationale, det nationale og det subnationale niveau, og derfor mister staten suverænitet. Multilevel governance anerkender yderligere, at interessegrupper spiller en væsentlig rolle i lovgivningsprocessen, hvilket kommer til udtryk ved, at der befinder sig ca. 15.000 lobbyister i Bruxelles (Svendsen, 2008, s. 11). Forholdet mellem disse aktører er karakteriseret ved, at de alle er afhængige af hinanden (Hooghe, 1996, s. 18), og derfor er forholdet mellem aktørerne ikke hierarkisk.

Modellen befinder sig mellem intergovernmentalisme og supranationalisme, idet den anerkender, at magten er delt mellem de forskellige aktører og ikke hovedsageligt ligger hos enten EU eller staterne. Det er vigtigt at pointere, at modellen ikke afviser integrationsteoretikere, som mener, at staten fortsat er vigtig eller ligefrem den vigtigste aktør i EU. Ifølge Gary Marks m.fl. har staten blot ikke længere monopol på EU-lovgivning, og den europæiske

integration har dermed svækket staten (Marks, Hooghe, & Blank, 1996, s. 346).

De supranationale institutioner, såsom Europa-Kommissionen, som initiativtager til lovgivning og dermed i stor grad dagsordensættende, tildeles en selvstændig rolle i lovgivningsprocessen, der er uafhængig af medlemsstaterne (Hooghe & Marks, 2001, s. 3). Dette kan yderligere tydeliggøres med medlemsstaternes rolle i Ministerrådet, hvor mange beslutninger træffes med kvalificeret flertal frem for enstemmighed, og hvor Europa-Parlamentet efter Lissabontraktaten er blevet medlovgiver på en lang række politikområder under den almindelige beslutningsprocedure.

Multilevel governance efterlader plads til det regionale niveaus indflydelse på EU-lovgivning, og det gives en selvstændig rolle, som ikke er indlejret i staten (Ibid., s. 89). Ifølge Liesbet Hooghe er det subnationale niveau lige så vigtigt og på linje med det nationale og europæiske, men samtidig kan det subnationale niveau ikke erstatte det nationale (Hooghe, 1996, s. 18). Den førnævnte fremkomst af regionale og lokale kontorer i Bruxelles er et tydeligt tegn på, at det subnationale niveau kan øve indflydelse på lovgivningen – ellers ville der ikke blive brugt betydelige ressourcer på denne tilstedeværelse.

Med eksistensen af den europæiske integration, som finder sted på flere niveauer, argumenterer Liesbet Hooghe og Gary Marks for muligheden for at besidde flere identiteter, hvor den ene identitet ikke udelukker den anden (Hooghe & Marks, 2001, s. 43 og 45). Dette vil sige, at det i teorien er muligt for europæerne at identificere sig med både det europæiske, det nationale og regionale niveau, og det er dermed ikke længere nødvendigvis tilhørsforholdet til nationen, som er det dominerede. Hvorledes disse identiteter fordeler sig, afhænger dog i stor grad af, hvem man er, og hvor i Europa man befinder sig.

5.5 Diskussion af de anvendte teorier

Anthony D. Smith og Adrian Hastings finder fælles ståsted i forhold til vigtigheden af historien, sproget, religion og nationens tidsmæssige perspektiv, da de begge mener, at nationen opstod før den moderne tidsalder, og at mange nationer kan spores helt tilbage til Middelalderen. Hastings pointerer dog, at Smith accepterer alt for mange af modernismens antagelser, såsom at nationalismen er et moderne begreb. Han beskriver da også Smith som modernist, dog med den undtagelse, at Smith, som Hastings, anerkender etnicitetens vigtige rolle for nationen, hvilket modernisterne ikke gør (Hastings, 1997, s. 8 og 54). Endvidere forklarer dette, hvorfor Anthony D. Smith som såkaldt modernist anerkender Adrian Hastings arbejde med at benægte den sammenhæng mellem nationer, nationalisme og modernitet, som modernisterne opfatter som essentiel (Smith, 2003, s. 134). Hastings har dog stærke beviser på, at nationalismen – i nogle nationers tilfælde – opstod allerede i Middelalderen ved trusler udefra, som det er tilfældet i Skotland.

I sidste ende skal forskellen på etnosymbolismen og essentialismen findes i Anthony D. Smiths ovennævnte definition på etnosymbolismen. Her tager Smith afstand fra de sociobiologiske faktorer, som ifølge essentialisterne er afgørende for en nation, og fokuserer i stedet for på de kulturelle faktorer, i særdeleshed myterne og erindringerne. Derudover fokuserer Adrian Hastings på objektive træk såsom nationens sprog, religion og historie, men ikke også på subjektive træk såsom myter, erindringer og symboler, som Smith gør det, og som er vigtige for forståelsen af den catalanske og skotske nations identitet.

Hverken etnosymbolismen eller essentialismen diskuterer det økonomiske aspekt af den nationale identitet. Det nærmeste der kommer begrebet økonomi er, når Anthony D. Smith definerer en nation som havende en enkel økonomi, men der nævnes intet om, hvilken rolle en stærk økonomi kan spille for nationen og i særdeleshed for dens ønske om løsrivelse. Nationen ønsker en stat til at sikre sig sine rettigheder og friheder, og dette er langt

nemmere, hvis nationen har udsigter til at kunne sikre sig selv økonomisk. Således er en stærk økonomi et incitament til at kræve mere autonomi eller løsrivelse.

Andrew Evans argumenterer for økonomien som en faktor for regionalisme, og for at de økonomiske interesser kan bidrage til en splittelse mellem en given region og staten. Ligeledes pointerer Rune Dahl Fitjar, at regionalister ønsker at øge den økonomiske autonomi, og at de ofte fokuserer på fordelingen af offentlige udgifter mellem de forskellige territorier (Fitjar, 2010, s. 5). En markant forskel på nationalisme og regionalisme er derfor den rolle, som en stærk økonomi spiller for den regionale identitet og ønsket om løsrivelse. Da det økonomiske aspekt er vigtigere for regionen end for den selvstændige nation, kan dette forklare, hvorfor hverken Anthony D. Smith eller Adrian Hastings beskæftiger sig med økonomiens rolle for den nationale identitet.

Neofunktionalismen brød frem da det europæiske samarbejde var i sin begyndende fase i slutningen af 1950'erne, kun havde seks medlemsstater, kun beskæftigede sig med få politikområder og ingen vidste, hvad det skulle og kunne føre til. Sidenhen har samarbejdet udviklet sig til Den Europæiske Union med 27 medlemmer, og det er derfor fristende at erklære neofunktionalismen for forældet og ude af trit med virkelighedens nuværende europæiske samarbejde. Ikke desto mindre er den neofunktionalistiske teori stadig yderst brugbar til at forklare den europæiske integrationsproces i dag, hvor adskillige aktører, og ikke kun medlemsstaterne, besidder magten og har indflydelse på EU-lovgivningen bl.a. via lobbyisme. Desuden ses der stadig en *spillover*-effekt inden for nogle politikområder, senest er sundhedsområdet i større grad blevet en del af EU, selvom området dog langt fra er integreret i EU-systemet.

Neofunktionalismen forklarer de økonomiske og politiske processer i det europæiske samarbejde og har ikke som mål at beskæftige sig med identitet – og eksistensen af en europæisk identitet. Der burde dog med tiden ske en

kulturel og identitetsmæssig *spillover* til det europæiske samarbejde, hvis *spillover*-effekten følges til døren. Ifølge idéen om *spillover*-effekten er integrationen lineær og fortsætter til målet er nået (Rosamond, 2000, s. 63), og det er derfor en teoretisk mulighed, at samarbejdet ikke er nået til punktet, hvor befolkningens identitet bliver mere europæisk end national. Det er dog mere plausibelt, at den neofunktionalistiske teori undgår at beskæftige sig med identitetsspørgsmålet, da teorien ikke kan forklare, hvorfor der ikke er sket en identitetsmæssig *spillover* i EU.

Hvor neofunktionalismen ikke diskuterer identitet og tilhørsforhold, er det om end som en biting en del af idéerne omkring multilevel governance. Med udgangspunkt i at EU som politisk system foregår på flere niveauer, tager teorien muligheden for flere identiteter på flere niveauer som en selvfølge. Det diskuteres dog ikke, om europæerne besidder både en regional, national og europæiske identitet, om en sådan identitet er hierarkisk, og hvorledes disse identiteter fordeler sig forskelligt i EU. Ligeledes forholder modellen sig ikke til, at der indenfor EU er meget store forskelle på tilhørsforholdet til regionerne og især på regionernes beføjelser og dermed deres indflydelse på EU-lovgivning. Multilevel governance er i langt større grad brugbar i en analyse af stærke regioner som Catalonien og Skotland, end modellen ville være i en analyse af f.eks. de danske regioner. Dette skyldes, at de stærke regioner i større grad har den indflydelse i EU, som multilevel governance pointerer, at regionerne har. Det er desuden vigtig at skelne mellem magt og indflydelse. Som multilevel governance fokuserer på, har regionerne fået mere indflydelse siden sidst i 1980'erne – der kan derimod sættes stort spørgsmålstejn ved, om regionerne har fået decideret magt.

Hvor neofunktionalismen med begrebet *spillover* forklarer, hvorledes den europæiske integrationsproces har ændret EU, og hvorledes EU er blevet mere omfattende, forklarer teorien om multilevel governance de foranderlige strukturer, som er set i EU de sidste ca. 20 år, hvor flere aktører kan gøre deres indflydelse gældende. Dog fortæller multilevel governance ikke noget om, hvor EU er på vej hen, eller hvad endemålet er. Det er nærliggende at

spørge, om endemålet for integrationsprocessen er nået, når EU's befolkninger er mere loyale overfor EU end deres egen stat – jf. diskussionen af ordet integration og neofunktionalisternes brug af ordet loyalitet, som dog omhandler elitens loyalitet, og ikke befolkningens.

For at skabe denne loyalitet mangler der dog ud fra et essentialistisk eller etnosymbolsk synspunkt et kulturelt og identitetsmæssigt fællesskab blandt de europæiske borgere - særligt grundet manglen på et fælles sprog og en fælles historie med fælles erindringer og myter. Særligt for potentielle fremtidige medlemmer af EU, såsom Catalonien og Skotland, kan loyaliteten mangle, da de vil blive medlemmer af rationelle frem for kulturelle grunde, og identiteten vil derfor være rationelt baseret. EU kan således sidestilles med den tidligere nationsdannelse, der ifølge Anthony D. Smith krævede en genfortolkning af nationernes myter og erindringer. Dette er faktorer, som ikke eksisterer i EU grundet unionens trods alt meget korte historie.

Hvis EU skal eksistere lige så længe som mange europæiske nationer for at skabe en historie, der sikrer den europæiske befolknings loyalitet, har en europæisk identitet lange udsigter. Som beskrevet i afsnittet om etnosymbolisme er det først efter en længere periode, at en befolkning bliver bevidst om at udgøre et folk. Derfor kritiserer Anthony D. Smith også den funktionalistiske måde, som EU er blevet konstrueret på, hvor eliten har trukket det europæiske fællesskab ned over folket, og dette forklarer ifølge Smith, hvorfor EU har mødt modstand gennem tiderne (Smith, 1995, s. 127).

6. Første analysedel – casestudier

6.1 Den catalanske og skotske *ethnie* og nation

Ifølge etnosymbolismen går det etniske fællesskab, *ethnien*, forud for nationen. At definere Catalonien og Skotland som *ethnier*, der har udviklet sig til nationer, skaber derfor en forståelse for de stærke følelser, der eksisterer blandt befolkningerne i dag. I Cataloniens tilfælde skaber det forståelse for cataloniernes ønske om at få anerkendt Catalonien som en nation frem for en historisk region underlagt den spanske nation.

For Skotlands vedkommende skrev Storbritanniens daværende premierminister, Tony Blair, i ”Scotland’s Parliament White Paper” således: ”*Scotland is a proud historic nation in the United Kingdom*” (Blair, 2007), og han anerkender således eksistensen af den skotske nation, men som værende en del af Storbritannien. Dette bekræfter Montserrat Guibernau i, at etableringen af et skotsk parlament i 1997 var en anerkendelse af, at Skotland adskiller sig fra resten af Storbritannien grundet deres skotske identitet, som er baseret på deres fortid som uafhængig (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 48).

Der er tydelige tegn på, at den catalanske nation og kultur kan føres helt tilbage til Middelalderen, og at Catalonien derfor kan defineres som en *ethnie* og nation. Det catalanske territorium har en historie, som går tilbage til 800-tallet, hvor det var et catalansk grevedynasti med eget sprog. Navnet ”Catalonien” har været brugt siden det 12. århundrede, og Catalonien var det første samfund, der fik sin egen, nedskrevne forfatning, Usatges, helt tilbage i 1150 (Ibid., s. 39). Disse faktorer beviser Anthony D. Smiths tese om, at mange moderne nationer kan føres tilbage til Middelalderen, og det er således over *la longue durée*, at catalonierne har udviklet en fælles, kollektiv erindring.

I præamblen til Cataloniens selvstyrestatut, Estatut d’autonomia de Catalunya fra 2005, bemærkes det, at Catalonien er skabt af den lange historie gennem mange generationer, traditioner og kulturer, hvilket stemmer

overens med Anthony D. Smiths fokus på nationens myter og erindringer. I statutten gives yderligere en kort skildring af den catalanske historie med fokus på selvstyret, og her fremhæves det, at det catalanske folk gennem historien har bevaret et ønske om selvstyre. Dette kom til udtryk med La Generalitat, Cataloniens selvstyreinstitution, som blev skabt allerede i 1359 – og genskabt i 1932 og igen i 1977. Historien bruges dermed som et bevis på Cataloniernes ret til et vist selvstyre og anerkendelse som nation, og dette er der naturligvis lagt vægt på i statutten.

De regionalnationalistiske bølger, der er gået frem og tilbage i løbet af det 19. og 20. århundrede i Catalonien har forbindelser til Cataloniens lange historie og nationens sprog og kultur (Smith, 1995, s. 57-58). Desuden menes de første regionalnationalistiske bevægelser i Catalonien at gå tilbage til 1640 (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 40). Således kom nationen før nationalismen i Catalonien, som også er etnosymbolismen og essentialismens påstand. Desuden kan modernisternes tese om, at nationalismen er et moderne fænomen således modbevises.

Oprindeligt bestod Skotland af fire forskellige *ethnier*; pikterne, skotterne, britonerne og anglerne, og ifølge Anthony D. Smith kan en nation bestå af flere tidligere *ethnier*. Disse fire fællesskaber, som blev forenet allerede i 1058, har over *la longue durée* kunnet udvikle fælles, skotske træk og en fælles erindring. Skotterne beskrives af Adrian Hastings som den mindst homogene "race" på de britiske øer, men kan på dette tidspunkt ikke beskrives som en nation, da den bestod af fire etniciteter (Hastings, 1997, s. 70).

Det som de fire *ethnier* havde tilfælles var, at de ikke var englændere, de boede inden for et fast defineret skotsk territorium med egen konge og var begyndt at forme en skotsk stat (Ibid., s. 71), og dette forenede *ethnierne*. Anthony D. Smith er ligeledes enig i den antagelse, i det han skriver, at McAlpins kongedømme fra 843 og dennes institutioner havde en altafgørende betydning for den senere samling af de fire fællesskaber til en skotsk

nation (Smith, 2009, s. 28). Det er derfor muligt at definere en fælles skotsk *ethnie*, på trods af at Skotland oprindeligt bestod af fire *ethnier*.

Navnet "Skotland" bidrager til at fastslå skotternes lange, fælles historie og til at definere Skotland som nation, da det har været brugt om området helt tilbage til sidste halvdel af 900-tallet. Derudover går den tidligste, eksisterende registrering af et skotsk parlament tilbage til 1293. Blandt de myter og kulturelle objekter, der har medvirket til at skabe det skotske fællesskab, er den skotske uafhængighedserklæring, The Declaration of Arbroath fra 1320 (Ibid., s. 84 og 92), der var et udtryk for at ville holde englænderne ude, og som derfor styrkede det nationale sammenhold (Hastings, 1997, s. 71). The Declaration of Arbroath, hvori der står, at så længe der er 100 skotter i live, vil man ikke underkaste sig det engelske styre, fik opbakning fra Paven, hvilket førte til den juridiske anerkendelse af skotsk uafhængighed. Deklarationen er i dag et eksempel på et symbol, som kan føre nationens fællesskab tilbage til Middelalderen.

Ifølge Montserrat Guibernau er the Declaration of Arbroath den første nationalistiske erklæring i Vesteuropa og perioden efter, at de fire fællesskaber blev samlet i 1058, hvor Church of Scotland og frygten for engelsk invasion var samlende faktorer, var med til at skabe en skotsk nationalfølelse (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 45). At nationalisme opstod i Middelalderen ved trusler udefra bekræftes af, at Skotland allerede viste tegn på nationalisme i 1400-tallet, hvor skotterne forsøgte på løsrivelse fra engelsk dominans (Hastings, 1997, s. 28). Endvidere pointerer Hastings, at de skotske krige i 1400-tallet, hvor Skotland kæmpede for ikke at blive overtaget af England, er et tidligt eksempel på nationalisme (Ibid., s. 28), og på at nationalisme ikke er et moderne fænomen.

Nationale symboler bidrager ligeledes til at forstå Catalonien og Skotland som nationer, da symbolerne er baseret på historien. Catalonien har sit eget flag, som har rødder langt tilbage i historien, da det er baseret på de tidligere

catalanske grevers emblem fra 800-tallet. Det skotske flag blev ifølge myterne antaget af pikternes konge helt tilbage i 832, og er således det ældste nationalflag, som stadig er i brug. Catalonien har desuden en nationaldag, som henviser til den dag i 1714, hvor Barcelona blev besejret, og Catalonien mistede sin selvstændighed. Ifølge Anthony D. Smith kan sammenkoblingen mellem fortidens myter, og de følelser som nutidens befolkning har over for disse myter bidrage til at forklare, hvorfor konflikten i Catalonien fortsat eksisterer. Nationaldagen er et symbol på, at Catalonien her 300 år efter besejringen fortsat ikke er blevet selvstændig.

Ovenstående er eksempler på, hvorledes en catalansk og skotsk national bevidsthed kan føres tilbage til Middelalderen og på, at der eksisterer et slægtskab i befolkningerne. Således beviser ovenstående ud fra de tidligere definerede kriterier for *ethnien*, at Catalonien og Skotland kan defineres som *ethnien*, der senere har udviklet sig til nationer, og som har levet op til nationskriterierne i århundreder og ikke blot i nyere tid.

6.2 Catalonien

6.2.1 Historien

Catalonien er en af Spaniens 17 regioner og har vidtrækkende lovgivende magt. Spanien er en regionaliseret stat og ikke en forbundsstat, da ikke alle regioner har lige meget magt. Spanien bliver dog ofte beskrevet som en asymmetrisk eller halvføderal stat (bl.a. Fitjar, 2010, s. 33). Med 7,5 mio. indbyggere udgør Catalonien ca. 16 pct. af den spanske befolkning på i alt ca. 46 mio., men kun seks pct. af Spaniens areal. Barcelona er, som regionens største by og hovedsæde for selvstyresystemet, La Generalitat, Cataloniens hovedstad. Catalonien har eksisteret som stat siden 800-tallet, men i 1137 blev Catalonien og Aragonien del af en samlet union – de indgik dog i en pagt, der sikrede, at begge bevarede egne love og institutioner og dermed også egen identitet (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 39). Regionen blev indlemmet i det

spanske rige i 1479, da Castilien og Aragonien blev samlet til det katolske kongerige, som i dag er Spanien.

Cataloniens selvstændighed har bølget frem og tilbage i historien – regionen beholdt sin forfatning og sit parlament, da den blev del af det spanske rige, men dette blev i 1714 frataget af den spanske Kong Filip 5. Yderligere blev de catalanske rettigheder og friheder frataget catalonierne, catalansk blev forbudt og castiliansk⁴ blev det officielle sprog. Det var dermed relativt sent i historien, at Catalonien blev en nation uden egen stat efter at have været selvstændig i århundreder (Ibid., s. 38). Endvidere viser dette, at konflikten mellem Catalonien og resten af Spanien går langt tilbage i historien.

Perioden efter 1714 var trods undertrykkelsen vigtig for den catalanske kultur, som fra slutningen af 1800-tallet blomstrede op og blev styrket bl.a. gennem catalansk kunst og den catalanske arbejderbevægelse, som kæmpede for mere selvstændighed. I 1931 blev Catalonien igen stort set selvstændig, indtil den spanske borgerkrig brød ud i 1936, netop som en reaktion på den begyndende opsplitning af Spanien. Efter militærkuppet i 1939 kom Francisco Francos fascistiske diktatur til magten, og historien blev endnu engang gentaget for catalonierne. Catalonien blev stærkt undertrykt og fik frataget sit selvstyre af det centralistiske diktatur, og al offentlig brug af det catalanske sprog blev forbudt. Det var dermed alene den spanske nation og historie samt castiliansk, der var acceptabel, og al form for regionalisme blev fornægtet.

Dyrkelsen af den spanske nationalisme betød, at regionale symboler såsom flag og hymner blev forbudt. Den catalanske antropolog Josep R. Llobera, som anerkender mange af etnosymbolismens antagelser, beskriver Francos politik som et kulturelt folkemord, der forsøgte at slå den catalanske nationale bevidsthed til jorden (Llobera, 2004, s. 11). Francos dominans over for regionerne er endvidere bevis på, at der manglede en catalansk stat til at

⁴ Den dialekt der betegnes som standardspansk. Betegnelsen "castiliansk" bruges i afhandlingen for at kunne skelne mellem hovedsproget i Spanien og de andre sprog, som tales i landet.

beskytte den catalanske nation og ikke mindst nationens sprog, hvilket stemmer overens med Anthony D. Smiths tese om, at nationen er bedst beskyttet ved at have sin egen stat.

Da Spanien efter Francos død igen blev en demokratisk stat i 1975, blev den spanske nationalisme, som en reaktion på Francos undertrykkelse af regionerne, betydeligt svækket, og der opstod efter hans død en udpræget berøringsangst overfor al national retorik og nationale symboler, som satte Spanien i centrum. Med regimets afslutning fik Spanien i 1978 en ny forfatning, som erklærede Catalonien, Baskerlandet og Galicien for selvstyrende regioner med særlig status for at imødekomme presset fra regionerne efter Francos undertrykkelse. Dermed kom efterspørgslen på større autonomi, som Andrew Evans definerer regionalisme som, til udtryk.

Catalonien har siden sidste halvdel af det 19. århundrede været Spaniens industrielle centrum, hvilket i stor grad bidrog til en adskillelse mellem Catalonien og resten af Spanien (Ibid., s. 14). For cataloniere var (og er til dels stadig) Cataloniens velstand et argument for selvstændighed, da der ikke var sammenhæng mellem regionens velstand og den tilbagestående spanske stats politiske dominans (Guibernau, *Nations without States - Political Communities in a Global Era*, 1999, s. 41 og 49). Ifølge Rune Dahl Fitjar kan det netop føre til frustration og større ønske om løsrivelse, når en velhavende region skal betale til mindre velstående regioner (Fitjar, 2010, s. 29). I 1960'erne skabte den store økonomiske vækst i Baskerlandet og Catalonien en endnu større kløft mellem disse regioner og de sydlige, fattige regioner. Dette aspekt beskæftiger hverken etnosymbolismen og essentialismen sig med som værende en faktor for den nationale identitet. I Cataloniens tilfælde er det dog tydeligt, at økonomien har spillet en rolle for den catalanske identitet, og at økonomien har forstærket ønsket om større autonomi, og for nogle har den styrket troen på, at løsrivelse er mulig.

En oversigt fra EU's statistiske organ, Eurostat viser, at Catalonien har været blandt de fire regioner i Spanien med det højeste BNP pr. indbygger

(Eurostat statistical books, 2010). Oversigten er udregnet ud fra tal fra 2007, og meget er sket siden den økonomiske krise, og Catalonien har, som resten af Spanien, de sidste år oplevet stærk økonomisk nedgang og høj arbejdsløshed. Tal fra Eurostat viser, at Catalonien i 2009 havde en arbejdsløshed på 16,2 pct. mod 9 pct. i 2008, men dog at Cataloniens arbejdsløshedsprocent ligger under gennemsnittet af Spaniens samlede arbejdsløshedsprocent på 18 (Eurostat newsrelease, 2010). De seneste måneder er der kommet yderst nedslående tal ud om den catalanske økonomi: Catalonien er den mest forgældede region i Spanien, og gælden er nu på 15,4 pct. af BNP (Agustina, 2010).

6.2.2 Cataloniens opbygning og beføjelser

Den spanske forfatning fra 1978, som symboliserer enden på Francos diktatur, kom som nævnt til at betyde en decentralisering af Spanien, da man ikke blot afgav suverænitet til de tre historiske regioner, men delte Spanien op i yderligere 14 regioner, som ikke havde en særlig fælles identitet. Forfatningen anerkender retten til selvstyre til de nationaliteter og regioner, som Spanien består af (Constitution, 1978, s. 3).

Det er dog ikke svært at finde eksempler på, at decentraliseringen har sine begrænsninger for ”*provinser med historisk regional status*” (Ibid., s. 39). De første ord i forfatningens præambel er ”*Den spanske nation*”, og det bemærkes, at forfatningen er baseret på den spanske nations uløselige enhed (Ibid., s. 3). Dermed slås det tydeligt fast, at Spanien består af en samlet spansk nation, men samtidig anerkendes det, at der under den spanske nation befinder sig et lag af andre nationaliteter. For mange cataloniere er dette blot ikke sandheden – de ser ikke deres catalanske nationalitet som værende en subidentitet af den spanske nation, men som eksisterende på bekostning af den spanske, som det blev udtrykt til en demonstration blandt cataloniere i juni 2009: ”*Vi er først cataloniere, derefter europæere, men kald os ikke spaniere!*” (Govan, 2009).

Catalonien er en selvstyrende region med egen lovgivende etkammerforsamling, regering og præsident. Catalonien har, sammen med de andre regioner i landet, pladser i det spanske underhus, senatet, som dog ikke er et territorielt kammer. Ligeledes er Catalonien repræsenteret i det spanske parlaments underhus, kongressen, med det catalanske parti *Convergència i Unió* (CiU), som er det tredjestørste parti i det spanske parlament. Den catalanske selvstyreinstitution har beføjelser over politikområder såsom kultur, landbrug, fiskeri, miljø, turisme og transport, samt ret til at inddrive 30 pct. af skatten, men har hverken beføjelser over integration/immigration, retsvæsenet, arbejdsmarkeds-, penge-, finans- og udenrigspolitik eller militæret. Desuden administrerer den spanske regering en interterritoriel kompensationsfond, som allokerer midler fra de rigeste regioner til de fattigste.

6.2.3 Estatut d'autonomia de Catalunya

Fra den spanske forfatning udspringer den nuværende selvstyrestatut *Estatut d'autonomia de Catalunya* (*Generalitat de Catalunya*, 2005), i og med der i forfatningen gives tilladelse til oprettelsen af statutter i de enkelte regioner, og det i forfatningen beskrives, hvad en sådan statut skal indeholde. I 2006 trådte Cataloniens nugældende statut i kraft, og den afløser dermed den tidligere statut fra 1979, og den beskriver de institutionelle forhold i Catalonien inden for rammerne af den spanske forfatning. Den fastlægger, at *La Generalitat de Catalunya* er det institutionelle system, som Cataloniens selvstyre er politisk organiseret omkring, og at *La Generalitat* består af et parlament, en præsident for *La Generalitat* samt regeringen. Ved afstemningen om statuten i 2006 stemte 73 pct. af catalonierne ja, mens 21 pct. stemte nej (*Danmarks Eksportråd, Barcelona*, 2011), og statuten er desuden blevet godkendt af det spanske parlament.

Den 28. juni 2010 bekræftede den spanske forfatningsdomstol dog en kendelse, fremsat af det konservative parti *Partido Popular* (PP), som ikke ønsker Cataloniens selvstændighed, der fjerner betydelige dele af statuten. Ifølge kendelsen er det juridisk ugyldigt, at catalansk sikres forrang for castiliansk, og at Catalonien benævnes som en nation i statuten, da den span-

ske forfatning som nævnt kun anerkender den spanske nation (BBC News Europe, 2010). Dette fik kort efter catalonierne til at arrangere en massedemonstration i Barcelona, hvor mindst en million deltog med budskabet om, at Catalonien er en nation (Ibid.). Det er dog uvist på nuværende tidspunkt, hvad kendelsen vil få af konsekvenser.

Kun en måned efter domstolens afgørelse stemte det catalanske parlament - måske i protest - for et forbud mod tyrefægtning. Officielt var begrundelsen for forbuddet hensynet til dyrevelfærd, men mange mener, at den egentlige grund var et oprør mod den spanske stat og forfatningsdomstolens kendelse (Minder, Looking for Wedge From Spain, Catalonia Bans Bullfighting, 2011), da tyrefægtning for mange cataloniere er et spansk symbol og ikke et catalansk.

6.2.4 Regionalnationalistiske bevægelser

Til det seneste parlamentsvalg i Catalonien den 28. november 2010 overtog Artur Mas, lederen af det konservative, regionalnationalistiske parti CiU, der ønsker øget suverænitet til Catalonien inden for en spansk føderation, præsidentposten i Catalonien. Ifølge CiU er Catalonien en catalansk nation under den spanske stat og således ikke del af den spanske nation. CiU fik 38,5 pct. af stemmerne, hvilket var en fremgang på godt 7 pct. i forhold til det sidste valg, og det var dermed et stærkt valg for partiet. Desuden fik Partit dels Socialistes del Catalunya (PSC), catalanske socialister der anerkender Catalonien som en nation, og som ønsker en spansk føderation, 18,3 pct. og Iniciativa per Catalunya Verds (ICV), som ligeledes ønsker en spansk føderation, fik 7,4 pct. af stemmerne. Det nationalistiske Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), som ønsker decideret løsrivelse fra Spanien, fik 7 pct., hvilket kun var halvdelen af deres stemmer i forhold til sidste gang. ERC havde forinden krævet afstemning om løsrivelse som kriterium for at indgå i en eventuel koalition. Desuden fik det nydannede, stærkt separatistiske parti Solidaritat Catalana (SolCat) 3,3 pct. af stemmerne til det seneste valg. Det skal samtidig bemærkes, at Partido Popular (PP), de konservative

som arbejder for et samlet Spanien, fik 12,3 pct. af stemmerne.⁵ Således spænder cataloniernes valg af regionalnationalistiske partier fra de moderate som ønsker en spansk føderation, såsom CiU, til de mest nationalistiske som ønsker løsrivelse, såsom ERC og SolCat.

At CiU gik frem ved det seneste valg er et signal om, at der blandt mange cataloniere eksisterer et ønske om mere selvstændighed. Det interessante er, at CiU, der ønsker øget suverænitet, men ikke nødvendigvis løsrivelse, går frem, mens de mere markante, nationalistiske partier går tilbage. Som nævnt stræber en nation, ifølge Anthony D. Smith, dog heller ikke nødvendigvis efter løsrivelse, men nationen vil altid stræbe efter en vis grad af autonomi. Samlet set fik de nationalistiske partier dog over 70 pct. af stemmerne, hvilket taler sit tydelige sprog om, at catalonierne, om end de ikke alle ønsker decideret løsrivelse, har et ønsket om yderligere suverænitetsafgivelse fra den spanske stat. Det er således tydeligt, at catalonierne følger Anthony D. Smith opfattelse af, at nationen bedst sikres ved, at Catalonien har sin egen stat.

6.2.5 For eller imod løsrivelse?

Som et meget stærkt symbol på mange cataloniernes ønske om løsrivelse har frivillige organisationer afholdt uofficielle folkeafstemninger i 200 catalanske byer. Resultatet af afstemningerne er ikke bindende, men skal blot give et praj om folkestemningen. Dette er tydeligt eksempel på politisk handling, som Rune Dahl Fitjar beskriver som et tegn på regionalisme, hvor befolkningen tager et aktivt valg om at give udtryk for den regionale identitet. Det bliver hos catalonierne udtrykt ved disse frivillige afstemninger om løsrivelse.

Den første afstemning fandt sted i september 2009 i en lille kommune, hvor 96 pct. stemte for løsrivelse – det var dog kun 40 pct. af de stemmeberettigede, som mødte op (Barcelona Decideix, 2010). I december 2009 blev der

⁵ Afsnittet er skrevet på baggrund af oplysninger fra den apolitiske blog "World Elections" (World Elections, 2010).

afholdt afstemning i 167 byer i Catalonien, hvor 95 pct. stemte for løsrivelse, og stemmeprocenten lå her på kun ca. 28 pct. (Ibid.). Dette er lavere end det antal, der stemte til Europa-Parlamentsvalget i 2009, hvor knap 37 pct. af catalonierne drog til stemmeurnerne (Norwegian Social Science Data Services, 2011⁶). Til afstemningerne i februar og april 2010 var procenterne for valgdeltagelsen og tilslutningen til selvstændighed tilsvarende de tidligere afstemninger. Den 10. april 2011 blev der afholdt valg i Barcelona. Her var en valgdeltagelse på ca. 21 pct., og knap 90 pct., herunder Cataloniens præsident, stemte for selvstændighed – dette svarer til knap 231.000 mennesker (Barcelona Decideix, 2011). Det virker som en meget lav valgdeltagelse, men fra borgerinitiativet Barcelona Decideix' (Barcelona Beslutter), som afholdte valget i Barcelona, side var man tilsyneladende henrykte over valgdeltagelsen. Talspersonen fra Barcelona Decideix udtalte efter valget: *"We could never, even in our wildest dreams, have imagined a turnout like this."* (Ibid.).

I forbindelse med den lave valgdeltagelse skal det bemærkes, at afstemningerne blev afholdt af frivillige, ved hjælp af private donationer og stort set uden mediedækning i modsætning til Europa-Parlamentsvalgene, og Barcelona Decideix anser derfor afstemningerne som en stor succes (Barcelona Decideix, 2010). På trods af dette kan vælgeropbakningen godt synes bemærkelsesværdig lav ud fra den betragtning, at Cataloniens selvstændighed formentlig berører den catalanske befolkning langt mere end valget til Europa-Parlamentet. Den lave deltagelse kan forklares med, at valget i sidste ende ikke afgør noget som helst, og den enormt høje tilslutning til selvstændighed bør formentlig også tages med et grant salt, da folk for selvstændighed formentlig vil være mere tilbøjelige til at møde op for at give deres mening tilkende i modsætning til folk, som ikke har et stort ønske om selvstændighed. Dette bekræftes ved, at der til afstemninger i juni 2010 i de større byer uden for Barcelona, hvor der bor mange ikke-cataloniere, var en valgdeltagelse på kun 14 pct. (Ibid.).

⁶ Denne kilde opdeler valgresultaterne efter regioner

I juli 2010 viste en undersøgelse i den catalanske, konservative og centralistiske avis, La Vanguardia, hvor læserne blev spurgt, hvad de ville stemme ved en fremtidig afstemning om løsrivelse, at 47 pct. var for løsrivelse og 36 pct. var imod (La Vanguardia, 2010). Undersøgelserne blev lavet i kølvandet på den spanske forfatningsdomstols kendelse, der fastslog, at den catalanske statut er forfatningsstridig. Netop den kendelse kan kortvarigt have pustet ekstra liv cataloniernes følelse af, at de bliver undertrykt af den spanske stat og dermed til ønsket om løsrivelse. I september 2010 viste en tilsvarende undersøgelse i La Vanguardia, at opbakningen til løsrivelse var faldet til 40 pct., mens antallet af modstandere var steget til 45 pct. (Ibid.). Ikke overraskende viser undersøgelsen, at for tilhængerne af ERC vil 86 pct. stemme for løsrivelse, mens kun 12 pct. af PP's tilhængere vil stemme for.

Ovenstående undersøgelser fra La Vanguardia viser, at under halvdelen af catalonierne ønsker selvstændighed, men her skal det naturligvis bemærkes, at avisen er centralistisk. Deres læsere er derfor formentlig overvejende imod løsrivelse. Desuden viser tallene ikke, om de 36 pct. der er imod løsrivelse er for mere autonomi til Catalonien. En anden undersøgelse, dog fra december 2009, foretaget af Universitat Oberta de Catalunya, og som derfor forventes at være mere upartisk end La Vanguardia, viser, at 50,3 pct. vil stemme for Cataloniens uafhængighed, mens kun 17,8 pct. vil stemme imod – 24,6 pct. vil undlade at stemme (Universitat Oberta de Catalunya, 2009, s. 10)⁷. Disse tal viser mellem 10 og 3 pct. flere tilhængere af selvstændighed end i undersøgelserne i La Vanguardia, mens forskellen på dem der er imod løsrivelse er ret markant: henholdsvis 17,8 pct. og 36/45 pct. Dette bekræfter tesen om, at La Vanguardias læsere er overvejende centralistiske. Det mest bemærkelsesværdige ved resultatet fra universitetet er, at 2.614 af de adspurgte i undersøgelsen er ikke-catalanske spaniere, mens 1.883 er cataloniere (Reuters, 2010). Dermed stemte en stor del af ikke-cataloniere for selvstændighed.

⁷ Bilag I

6.2.6 Sprogets rolle for den catalanske identitet

Ifølge den spanske forfatning fra 1978 er castiliansk det officielle sprog i hele Spanien, og alle spaniere har pligt og ret til at kunne sproget. Endvidere erklæres det i forfatningen, at de andre talte sprog i Spanien, herunder catalansk, er officielle sprog i de respektive selvstyreregioner. Det er således catalansk, baskisk, galicisk og occitansk, der sammen med castiliansk er hovedsprog i Spanien – dog er castiliansk det eneste sprog, der er officielt sprog i hele Spanien. Catalonien er dermed tosproget, og det har siden 2005 været obligatorisk for alle indbyggere i Catalonien at lære catalansk.

I forfatningen pointeres det endvidere, at de forskellige sproglige former er en kulturarv, som skal blive særligt beskyttet og respekteret. Efter undertrykkelsen af de regionale sprog under Francos styre er ovenstående sætning i forfatningen et forsøg på at behage regionerne. Ifølge Anthony D. Smith har netop undertrykkelsen af det catalanske sprog fået stor betydning for den catalanske identitet, da catalonierne forsøgte at beskytte og sikre overlevelsen af catalansk i de private hjem (Smith, 1995, s. 75). At de regionale sprog overlevede Francos diktatur er ligeledes et tegn på, hvor stærk den regionale nationalisme var (Croates, 1998).

I den catalanske selvstyrestatut bliver det catalanske sprogs status naturligvis endnu mere specificeret. Heri står, at catalansk er cataloniernes sprog, og at det er det normale og foretrukne sprog til brug i den offentlige administration og medierne i Catalonien. Yderligere er det det sprog, der bruges i uddannelsessystemet. Ligesom i den spanske forfatning udtrykkes det i statuten, at catalansk og castiliansk er de officielle sprog i regionen, at alle cataloniere har pligt og ret til at kende begge sprog, og at der ikke må diskrimineres på baggrund af de to sprog. Ifølge statuten skal La Generalitat sørge for, at catalansk får status som officielt sprog i EU og sikre brugen af sproget i andre internationale organisationer.

Tal fra 2007 viser, at over ni mio. mennesker har catalansk som modersmål – mange af disse taler dog også castiliansk, fransk og italiensk (Generalitat

de Catalunya, 2007). Derudover viser tal fra 2008, at 35,6 pct. af catalonierne bruger catalansk i daglig tale, mens 45,9 pct. bruger castiliansk, og 12 pct. af catalonierne svarer, at de bruger både castiliansk og catalansk i daglig tale (europapress.es, 2009). Den høje procent af indbyggere i Catalonien som taler castiliansk kan i stor grad tilskrives, at 50 pct. af befolkningen er immigreret fra bl.a. Sydamerika og Afrika til Catalonien efter Franco-tiden, og der bor mange tilflyttere fra resten af Spanien (Llobera, 2004, s. 2-3), som dermed ikke har catalansk som deres modersmål. Således spiller demografien en stor rolle for brugen af catalansk og på betydningen af sproget for den nationale identitet. Josep R. Llobera pointerer, at selvom sproget ikke tales af majoriteten af befolkningen i Catalonien, er sproget stadig det vigtigste element af catalansk identitet (Ibid., s. 24).

Allerede i 1478 blev Bibelen udgivet på catalansk, som kun den tredje Bibel på et vesteuropæisk folkesprog (Hastings, 1997, s. 23-24), hvilket er et tegn på, at det catalanske sprog går langt tilbage i historien. Adrian Hastings pointerer netop, at tilstedeværelsen af et skriftsprog, med udgangspunkt i den oversatte Bibel, er en af de vigtigste faktorer for udviklingen fra at være et etnisk fællesskab til at være en nation. Senere i den catalanske historie fik sproget med Francos undertrykkelse på ny en stor betydning for den catalanske befolkning. Sproget har naturligvis eksisteret hele tiden, men denne trussel udefra fra den spanske stat var med til at styrke sprogets betydning for nationen. Dermed bindes nutiden sammen med historien, da sproget er dybt forankret i folket på grund af sprogets lange historie.

Da sproget i høj grad er identitetsskabende og er med til at definere, hvilken nation man tilhører, har det en stor betydning, at den catalanske befolkning taler et andet sprog end den spanske overmagt. Det skyldes, at der med sproget er en mærkbar forskel på cataloniere og castiliansktalende, og der skabes dermed et "dem versus os", som giver sproget en symbolværdi. Denne tese er i tråd med Øyvind Østeruds tese om, at den regionale identitet kan

være forankret i sproget. Det følger ligeledes Anthony D. Smith, som påpeger sprogets rolle for nationens opståen.

6.3 Skotland

6.3.1 Historien

Skotland er en delvist selvstyrende region med 5,2 mio. indbyggere, som sammen med England, Nordirland og Wales udgør Storbritannien⁸, der i alt har 62 mio. indbyggere. Storbritannien har tidligere været (og er til dels stadig) en meget centraliseret stat, men er i dag en regionaliseret stat – dog i mindre grad end Spanien, som er bygget op om et system af regioner udsprunget af forfatningen. Skotlands hovedstad Edinburgh er regionens næststørste by efter Glasgow og hovedsæde for det skotske parlament Holyrood. Skotlands historie går tilbage til 843, hvor det tidligere, skotske kongerige opstod. Området bestod sprogligt og kulturelt hovedsageligt af piktere i nordøst og skotter (keltere) i nordvest, men de to befolkninger blev samlet af Kong MacAlpin, der dermed blev skotternes første konge. Dette beviser Anthony D. Smiths tese om, at nutidens nationers historiske myter om oprindelsen kan føres tilbage til Middelalderen, og at fællesskabet er skabt over *la longue durée*.

Området bestod også af britoner og angler i det sydlige Skotland, og efter adskillige krige mellem de fire befolkningsgrupper forenede de sig i 1058 i et kongedømme regeret af Malcolm 3. for at stå sammen om at holde den engelske fjende ude. Skotland kunne således deles op i en nordlig, gælisktalende del og en sydlig, engelsktalende del, og denne opdeling af den skotske identitet mellem det sydlige Lowlands; i dag det moderne og industrialiserede samfund, og det nordlige Highlands; det mere gammeldags og klanbaserede samfund eksisterer fortsat (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 44).

Skotland eksisterede som et selvstændigt kongerige helt indtil 1707, hvor det indgik i en politisk union med England. Det skotske parlament blev op-

⁸ Se fodnote nr. 1

løst og Det Forenede Kongerige Storbritannien blev skabt. Indtil 1707 havde skotterne dog kæmpet mod det engelske kongerige for deres uafhængighed, bl.a. under de skotske uafhængighedskrige, hvor to krige, i en periode fra 1296 til 1357, endte med underskrivelsen af traktater, der sikrede Skotland sin uafhængighed. Omkring 1707 var Skotland gået fallit, og der var derfor incitament til at indgå i denne union med englænderne. Dette viser ligeledes, at økonomien spiller en rolle for en region, og hvorvidt den stræber efter selvstændighed. Skotland bevarede sit eget rets- og uddannelsessystem samt sin egen religion – den presbyterianske, der blev sikret ved lov som del af traktaten mellem England og Skotland. Ifølge Montserrat Guibernau var den fortsatte eksistens af skotske institutioner med til at bevare den skotske identitet på trods af unionen med England (Ibid., s. 44 og 46).

Edinburgh og Glasgow har, sammen med Aberdeen som nuværende centrum for olieindustrien, spillet en stor rolle for den industrielle og økonomiske udvikling i regionen. Edinburgh var handelscentrum og førende indenfor medicinforskning i 1700-tallet, og Glasgow var først verdens tobakshandelscentrum i 1700-tallet og senere industrielt centrum med stor skibsværftsindustri. Under den industrielle revolution fra slutningen af det 18. århundrede bidrog Skotland i stor grad til Storbritanniens økonomiske fremgang med bl.a. bomuldsspinderi som Skotlands førende industri (Ibid., s. 46-47). Efter 2. verdenskrig gik det dog kraftigt ned ad bakke for den skotske økonomi og udvikling. En nedgang som først begyndte at vende i 1980'erne og 1990'erne med Edinburgh som finansielt centrum, den voksende olieindustri samt den elektroniske udvikling i området Silicon Glen.

Skotland er som resten af Europa hårdt ramt af den økonomiske krise. Arbejdsløsheden i Skotland var i 2009 steget til 6,9 pct. mod 4,7 pct. i 2008, mens den samlede arbejdsløshedsprocent for Storbritannien i 2009 var 7,6 (Eurostat newsrelease, 2010). De seneste tal om den skotske økonomi viser, at Skotlands BNP i 2010 samlet set faldt med 0,1 pct. - dog steg BNP med 0,5 pct. i 3. kvartal af 2010 (The Scottish Government, 2011). Økonomisk sammenligner Skotland sig med syv mindre, selvstændige EU-

medlemslande, herunder Danmark, og i perioden 2002-2008 havde de syv lande i gennemsnit en højere vækstrate målt på BNP end Skotland (Ibid.).

6.3.2 Skotlands opbygning og beføjelser

Den skotske etkammerforsamling består af 129 medlemmer, og en første-minister (first minister - den øverste minister i den skotske regering) udpeges af parlamentet til at udgøre regeringen (i The Scotland Act kaldet "The Scottish Executive") sammen med andre ministre. Det skotske parlament har politiske beføjelser over områder såsom uddannelse, sundhed, retssystem, industri, landbrug og transport. Skotland har haft sit eget offentlige uddannelsessystem siden 1496 - som det første land i Europa. Dette har haft stor betydning for skabelsen af den skotske identitet, da nationens oprindelsesmyter og historie netop kan føres videre fra generation til generation via uddannelsessystemet, og dermed skaber det et fællesskab, som fortsat eksisterer. Grundet det tidlige uddannelsessystem og Skotlands mange universiteter, både University of St. Andrews, Glasgow og Aberdeen blev grundlagt i 1400-tallet, var Skotland blandt de mest bogligt lærde i Europa omkring 1750, hvilket er med til at forklare skotternes store bidrag til Oplysningsstiden.

Skotlands beføjelser dækker kun indenrigspolitik, da det britiske parlament har magten over udenrigs- og forsvarspolitik – Skotlands regimenter er således del af det britiske militær. Skotland er repræsenteret i det britiske parlament med 59 medlemmer, som er valgt i de skotske valgdistrikter. Skotland har desuden en skotsk minister (Secretary of State for Scotland) siddende i den britiske regering, og som leder The Scotland Office, der har eksisteret siden 1885, og som repræsenterer den britiske regering i Skotland, samt skotske interesser i den britiske regering.

6.3.3 The Scotland Act

I 1997 blev der i Skotland afholdt valg om, hvorvidt der skulle etableres et skotsk parlament, og om et sådant parlament skulle have skattebeføjelser. Udfaldet af valget var overbevisende: 74,3 pct. stemte for eget skotsk parlament, mens 63,5 pct. stemte for, at det skotske parlament skulle have skat-

tebeføjelser (BBC, 1997). Disse tal er bevis på, at en stor del af skotterne er af samme overbevisning som Anthony D. Smith om, at nationen er bedst beskyttet af sin egen stat.

Folkeafstemningen betød, at Skotland i 1999 fik delvist selvstyre med sit eget parlament i Edinburgh samt en regering og førsteminister. Dette har skotterne ikke har haft siden de indgik i unionen med England. De overdragede beføjelser udspringer af The Scotland Act fra 1998, som er en lov fra det britiske parlament (The National Archives, 1998). Den fastlægger således de institutionelle forhold i Skotland inden for rammerne af den britiske stat. Det er her vigtigt at understrege, at Skotland ikke fik suverænitet med The Scotland Act, da suveræniteten fortsat ligger hos den britiske stat (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 48)

I indledningen udtrykkes det bl.a., at The Scotland Act klarlægger etableringen af det skotske parlament samt fordelingen af skatteindtægter mellem Skotland og den britiske stat. Ifølge loven får det skotske parlament beføjelser til at vedtage egne love, som skal underskrives af den britiske regent. Desuden gøres det klart, at det skotske parlaments beføjelser til at vedtage love for Skotland ikke påvirker det britiske parlaments beføjelser til at vedtage love, som gælder for Skotland. Således ligger en stor del af magten fortsat hos den britiske stat.

6.3.4 Regionalnationalistiske bevægelser

I Skotland fandt en stigende regional nationalisme sted i 1970'erne efter fundet af olie ud for Skotlands kyst i 1966 (Ibid., s. 47). Fundet gjorde selvstændighed mulig, hvilket ellers ikke havde været tilfældet grundet 1930'ernes massearbejdsløshed og 1950'ernes afindustrialisering. Således bekræfter Rune Dahl Fitjar, at stigningen i skotsk nationalisme har fulgt forbedringen i den skotske økonomi (Fitjar, 2010). Oliefundet betød også en markant fremgang for Scottish National Party (SNP), der har eksisteret siden 1928, og som ved parlamentsvalget i 1970 fik 11,4 pct. af stemmerne,

mens de i 1974 fik hele 30,4 pct. (Russell & Kelbie, 2005). Dette er udtryk for den efterspørgsel på større autonomi, som Andrew Evans definerer regionalisme som. Med kampagnen ”*It’s Scotland’s Oil*” fra 1972 skabte SNP debat om, hvorledes overskuddet fra oliefundet skulle fordeles mellem den britiske og skotske stat, og SNP mente ikke, at skotterne ville få glæde af fundet, så længe man var del af Storbritannien (Ibid.). Dermed mener SNP, at nationens rettigheder bedst sikres af en egen skotsk stat.

På dette tidspunkt skete der også en massiv vækst af regionalnationalistiske bevægelser, såsom Scottish Legion og Tartan Army (Ibid.). På trods af dette lykkedes det ikke skotterne at få deres egen folkevalgte forsamling i 1979, hvor 51,6 pct. stemte for, men da kun 60 pct. af de stemmeberettigede stemte til valget, nåede man ikke op på, at 40 pct. af de stemmeberettigede skulle stemme for, som var forudsætningen for *devolution*⁹ (The Scottish Government, 2007).

Anthony D. Smith forklarer dette paradoks mellem den regionale bevidsthed og udfaldet af valget i 1979. Ifølge Smith manglede en skotsk mobilisering for løsrivelse pga. skotternes deltagelse i det britiske samfund, og ved at mange skotter følte, at skotske interesser i tilstrækkelig grad blev hørt på både lokalt niveau og via skotske institutioners tilstedeværelse i Westminster (Smith, Nations and Nationalism in a Global Era, 1995, s. 74-75), og der eksisterede derfor ikke en stærk følelse af at være undertrykt af den britiske stat.

En anden mulig forklaring på paradokset, som dukkede op ti år efter, at Smith skrev ovenstående, er, at den britiske regering skjulte, hvor meget oliefundet kunne komme til at betyde for et selvstændigt Skotland - for netop at lægge en dæmper på den regionale nationalisme i Skotland og opbakningen til SNP (BBC News, 2005). I 2005 fik SNP aktindsigt i et 30 år gammelt dokument udarbejdet af en anerkendt, skotsk økonom, som den

⁹ Den engelske betegnelse for afgivelse af suverænitet fra det øverste regeringsniveau til et lavere regionalt eller lokalt regeringsniveau såsom det skotske.

britiske regering havde holdt skjult indtil ny lovgivning, The Freedom of Information Act, gjorde det umuligt at holde dokumentet hemmeligt (Ibid.). Ifølge økonomen ville Skotland kunne blive ligeså velstående som Schweiz takket være de massive oliemængder, og dette ville øge den regionale nationalisme i Skotland (Russell & Kelbie, 2005). Det blev yderligere tilføjet i rapporten, at et selvstændigt Skotland ville få et kæmpe budgetoverskud grundet olien (Ibid.), og dette på et tidspunkt, hvor Skotland havde økonomisk nedtur.

Skotland har altid været afhængig af modtagne midler fra den britiske stat, og ifølge Montserrat Guibernau gør netop dette økonomiske aspekt en stor forskel for udsigterne til selvstændighed (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 49). Man kan derfor nemt forestille sig, at hvis den skotske befolkning havde fået besked om oliens enorme betydning for den skotske økonomi, så havde ønsket om selvstændighed vokset sig endnu større, og udfaldet af afstemningen i 1979 havde formentlig været anderledes.

I front for skotsk uafhængighed er SNP, som arbejder for Skotlands uafhængighed, og for at Skotland dermed kan blive et mere velstående, sikkert og retfærdigt sted (Scottish National Party, 2010). Andre skotske partier er også på SNP's side: Scottish Green Party, som kæmper for flere beføjelser til det skotske parlament (Scottish Green Party, 2002-2010) og Scottish Socialist Party, der ønsker et selvstændigt Skotland (Paterson, 2010), men som dog ikke har pladser i parlamentet.

I maj 2007 fik SNP flest stemmer til det skotske parlamentsvalg med 32,9 pct., og Alex Salmond, lederen af SNP, blev således førsteminister i den skotske regering. Labour fik 32,2 pct., Conservatives fik 16,6 pct. mens Liberal Democrats fik 16,2 pct. (BBC News, 2007). SNP fik dermed ikke flertallet af stemmerne og leder derfor en minoritetsregering. Det er første gang, i den skotske regerings korte historie, at regeringen overvejende er for skotsk uafhængighed. At SNP fik flest stemmer ved valget er naturligvis

tydeligt i det skotske regeringsprogram. I programmet for 2010-2011 gøres det således klart, at Skotland bør sikre sine selvbestemmelsesrettigheder (The Scottish Government, 2010, s. 6). Det næste skotske parlamentsvalg vil blive afholdt den 5. maj 2011.

SNP's magt kommer til udtryk i Skotlands politik udadtil. Charlie Jeffery, professor ved University of Edinburgh, skriver i sin rapport til den catalanske regering om Skotlands europæiske og internationale politik, at Skotland før valget i 2007 havde to mål for sin internationale politik: at sikre Skotlands interesser i EU og at promovere den skotske økonomis udvikling (Jeffery, 2009, s. 4-5). Disse to mål eksisterer stadig, men efter valget er der blevet tilføjet endnu et mål: at vise, at Skotland er klar til at blive en selvstændig stat, og i en international kontekst kommer dette til udtryk ved, at Skotland deltager mindre i organisationer for europæiske regioner, og nu har mere fokus på samarbejde med mindre europæiske stater (Ibid., s. 5). Man forsøger således at skabe et netværk blandt dem man fra skotsk side associerer sig mest med, hvilket kan ses som en form for forberedelse til selvstændighed. Dette er dog også et bevis på, hvor stor forskel der er på de europæiske regioner – i et europæisk netværk af regioner har Skotland således meget lidt til fælles med f.eks. Region Nordjylland.

6.3.5 For eller imod løsrivelse?

I det skotske regeringsprogram udtrykkes det, at man ønsker en afstemning om Skotlands fremtid, hvor skotterne vil blive spurgt, om man bakker op om øgede beføjelser til det skotske parlament, og om det skotske parlament skal have beføjelser til at opnå uafhængighed (The Scottish Government, 2010). En sådan afstemning vil dog først kunne finde sted efter parlamentsvalget i maj 2011, da der på nuværende tidspunkt ikke er tilstrækkelig opbakning til afstemningen i parlamentet (BBC News Scotland, 2010).

I 2010 blev den britiske regering med opbakning fra Labour enige om Scotland Bill 2010-11, der skal erstatte The Scotland Act, og som overdrager yderligere beføjelser, herunder betragtelige skattebeføjelser, til Skotland.

Ligesom The Scotland Act er Scotland Bill britisk lovgivning, som skal godkendes af det britiske parlament, og loven bliver i øjeblikket debatteret i det britiske parlaments underhus, House of Commons, men forventes ikke at træde i kraft før 2015 (Black, 2010). Den kommende Scotland Bill anses for at være et modsvar fra den skotske opposition til SNP's ønske om afstemninger ved at overdrage beføjelser og dermed undgå at afholde afstemninger om løsrivelse (Ibid.).

Den seneste opinionsundersøgelse foretaget af YouGov i oktober 2010, om hvorvidt skotterne ønsker, at Skotland skal være en selvstændig stat, viser, at 34 pct. er for, mens 50 pct. er imod og 16 pct. ved ikke eller vil ikke stemme (YouGov, 2010, s. 3)¹⁰. Siden 2008 har antallet af skotter der vil stemme for selvstændighed ligget på mellem 27 og 36 pct., mens antallet af skotter der er imod selvstændighed har ligget på mellem 48 og 58 pct. (Ibid., s. 3), og de seneste år har der dermed været et jævnt flertal for, at Skotland fortsat skal være en del af Storbritannien.

6.3.6 Religionens rolle for den skotske identitet

Skotland har sin egen nationalkirke, Church of Scotland, som dog ikke kan betegnes som en statskirke, da den presbyterianske kirke afviser statskirkeordninger. Kirken adskiller sig fra den engelske, anglikanske kirke og har siden 1688 haft særlig status. Church of Scotland har rødder tilbage til 400-tallet, men under Reformationen i 1560 udviklede den skotske kirke sig i calvinistisk retning, og den presbyterianske kirkeordning har eksisteret ved lov i Skotland siden 1592. Da Skotland indgik i unionen med England var bevarelsen af Church of Scotland vigtig for skotternes identitetsfølelse, da de bevarede en af deres egne institutioner, som tillige adskilte sig fra den engelske kirkelige institution. Dermed besad skotterne noget, der var deres, og som var identitetsskabende.

Nøjagtigt som sproget kan religion bidrage til nationens fællesskabsfølelse, da den går langt tilbage i historien og dermed er rodfæstet i folket. Som tid-

¹⁰ Bilag II

ligere beskrevet pointerer Anthony D. Smith også, at religion er vigtig for fællesskabet og nationens opståen. Øyvind Østerud mener ligeledes, at den regionale identitet kan være forankret i religion.

Der blev ikke produceret en skotsksproget udgave af Bibelen, og derfor blev skotsk blot en dialekt af det engelske sprog (Hastings, 1997, s. 73). Ifølge Adrian Hastings har religion derfor ikke haft betydning for skotsk identitet: *”There have, nevertheless, been a few nationalisms, such as those of Scotland, Switzerland and Italy, where religion has played no more than a rather subsidiary role”* (Ibid., s. 185). Det er dog tydeligt, at Church of Scotland har spillet en stor rolle som samlende faktor og identitetsskaber for skotterne, og ovenstående citat af Hastings tolkes derfor som, at religion i form af en oversættelse af Bibelen ikke har spillet nogen afgørende rolle for den skotske identitet, da Hastings ellers ville modsige sin egen tese. Religion har dog spillet en markant rolle for skotterne, da det at Skotland har sit eget trossamfund har givet skotterne en national identitet, som blot ikke blev skabt gennem en oversat Bibel til skotsk. Hastings tese om, at religion ikke har spillet en rolle i Skotland kan derfor afvises.

6.4 Første delkonklusion

Det har i stor grad vist sig, at historie, sprog og religion spiller en vigtig rolle for det nationale fællesskab og den nationale identitet i Catalonien og Skotland. Begge regioner, der som tidligere bevist lever op til Smiths nationskriterier, og derfor med ret kan kalde sig for nationer uden stat, har en historie, som går helt tilbage til Middelalderen, hvilket både etnosymbolismen og essentialismen lægger stor vægt på i deres analyse af europæiske nationer.

Historien spiller en stor rolle for nationale fællesskaber i form af de fælles erindringer og myter, som befolkningerne tilhører, og som bidrager til at skabe en fællesskabsfølelse. Den fælles historie, som regionerne deler med deres stat, spiller ligeledes en rolle for Catalonien og Skotlands identitet i dag. Etnosymbolismen fokuserer på den sammenkobling, der eksisterer mel-

lem fortiden og nutiden, og hvorledes befolkningen i dag føler en tilknytning til historien, og ifølge etnosymbolisterne er netop denne sammenkobling med til at forstå de konflikter, som ses indenfor mange stater i dag.

Det er tydeligt, at cataloniernes komplicerede historie med Spanien har bidraget til konflikten og har forstærket mange cataloniers ønske om løsrivelse. Undertrykkelsen af det catalanske sprog og den catalanske identitet er blevet en del af den catalanske historie, og den vil blive videreføret til fremtidige generationer. Derfor skaber historien et fællesskab blandt den catalanske befolkning. Den catalanske historie adskiller sig fra den skotske, da den skotske trods alt har været mindre konfliktfyldt. Nok skjulte den britiske regering undersøgelsen om oliens overskud, og Skotland indgik ikke frivilligt i unionen med England, men skotterne bibeholdt på dette tidspunkt både deres uddannelses- og retssystem samt egen kirke. Derudover undgik skotterne en sproglig undertrykkelse, idet de taler det samme sprog som overmagten. Forskellen på forholdet til staten kan formentlig forklare, hvorfor flere cataloniere end skotter ønsker selvstændighed.

Den sproglige faktor skal ikke undervurderes. Adrian Hastings og Anthony D. Smith lægger stor vægt på sprogets betydning for fællesskabet, og at cataloniernes er i besiddelse af deres eget sprog, som adskiller sig fra resten af Spanien, har bidraget til cataloniernes følelse af ikke at være spaniere. Derimod har sproget spillet en langt mindre rolle i Skotland, da Bibelen ikke blev oversat til skotsk, og da kun et mindretal af den skotske befolkning ikke taler engelsk. Dette har i større grad bidraget til en adskillelse mellem den nordlige, gælisktalende del og den sydlige, engelsktalende del, end det har bidraget til en adskillelse mellem Skotland og resten af Storbritannien.

Hvor sproget spiller en stor rolle for den catalanske identitet, spiller religion en stor rolle for den skotske identitet og skotternes adskillelse fra resten af Storbritannien. Bevarelsen af den skotske kirke efter indgåelsen i unionen med England bidrog til skotternes følelse af at være noget andet end englændere, nøjagtigt som det catalanske sprog understreger, at det at være ca-

talonier indebærer, at man taler catalansk og ikke castiliansk. Identitet defineres ofte ud fra det, som vi ikke er, og for både sprogets rolle for catalonierne og religionens rolle for skotterne gælder, at det giver befolkningerne en identitet og en fælles baggrund, der adskiller sig fra andre nationer.

Religion som sådan har ikke spillet en særlig rolle for den catalanske identitet, i og med catalonierne er katolikker som resten af Spanien og ikke har sin egen kirke. Den katolske kirke i Catalonien har dog haft stor betydning for bevarelsen af det catalanske sprog, da den har beskyttet sproget over for den spanske stat ved at bruge catalansk i kirken (Llobera, 2004, s. 17-18). Kirken bidrog således til et folkeligt brug af sproget, og sproget blev vedligeholdt (Ibid., s. 62).

På trods af at de to regioner ikke er i besiddelse af egen stat, er de i besiddelse af en decentraliseret regering og eget parlament med beføjelser over en lang række indenrigspolitiske områder og over visse skatteindtægter. At regionerne ikke har deres egen stat kan eksemplificeres ud fra Anthony D. Smith definition af stat. Ifølge denne definition besidder en stat et legitimt monopol på at udøve tvang og inddrive skatter, og hverken den catalanske eller skotske regering har monopolet på dette, idet suveræniteten er hos den spanske og britiske stat. Der er dog forskel på de to regioner, idet Skotland har flere beføjelser end Catalonien. Dermed er Skotland tættere på at besidde sin egen stat, og man kunne foranlediges til at tro, at der ville være et større ønske om løsrivelse i Skotland end i Catalonien. Dette er dog ikke tilfældet, og en mulig forklaring er, at skotterne i større grad har fået, hvad de ønskede sig, hvorimod Catalonien fortsat mener, at de har krav på mere.

Både Andrew Evans og Anthony D. Smith lægger vægt på, at det der kendetegner henholdsvis regioner og nationer, som i tilfældet med Catalonien og Skotland går ud på ét, er befolkningernes ønske om mere autonomi eller endda løsrivelse fra den dominerende stat. Det er en stor del af den europæiske kulturhistorie, at der er en forventning om overensstemmelse mellem stat og nation, men som langt fra alle europæiske stater lever op til i dag.

I Catalonien og Skotland ses et vist ønske om mere selvbestemmelse – senest udtrykt ved henholdsvis skotternes folkeafstemning om *devolution* i 1997, hvor Skotland fik sit eget parlament, og i Catalonien i 2005, hvor catalonierne stemte for en ny selvstyrestatut. At mange cataloniere ønsker løsrivelse kom til udtryk ved de frivillige afstemninger, hvor stemmeprocenten for løsrivelse ved samtlige afstemninger var på over 90, men hvor valgdeltagelsen har været bemærkelsesværdig lav. Det er derfor svært at gisne om, hvordan stemmeprocenten vil fordele sig, hvis der blev udskrevet officielt valg om Cataloniens løsrivelse. I Skotland er der ligeledes stærke stemmer for løsrivelse, men undersøgelser viser dog, at de ikke overskrider de 50 pct. Parlamentsvalget i maj 2011 vil være en indikator på, hvad skotterne ønsker.

En afgørende forskel på Catalonien og Skotland skal findes i de økonomiske forhold. Indtil den verdensomspændende, økonomiske krise var Catalonien nettobidragyder til den spanske kompensationsfond, der fordeler penge fra de rige til de fattige spanske regioner. Den økonomiske krise har ramt hele Spanien hårdt, og i særdeleshed Catalonien. Det tyder dog ikke på, at denne ændring i det økonomiske forhold vil ændre på cataloniernes ønske om løsrivelse. Artur Mas, lederen af CiU, proklamerede under sin seneste valgkamp, at Catalonien betalte for meget til resten af Spanien og desuden ønskede mere kontrol over Cataloniens budget og yderligere skattebeføjelser (Minder, Catalonia Vote Reflects Desire for Less Obligation to Madrid, 2010).

Modsat Catalonien er Skotland afhængig af statssubsidier fra Storbritannien, og ifølge Montserrat Guibernau gør dette en stor forskel, når det kommer til udsigterne for yderligere selvbestemmelse (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 49). Ønsket om løsrivelse vil dog formentlig stige i Skotland, hvis skotterne får fuld rådighed over indtægterne fra olien i Østersøen. Med en forbedret økonomi vil skotterne få bevist, at de vil kunne klare sig selv økonomisk efter løsrivelse.

Det står klart, at der er store forskelle på den catalanske og skotske identitet og deres forhold til deres respektive stater. For at forstå forskellen på de to regioner er det vigtigt at pointere regionernes forhold til den dominerende nation. En stor del af den spanske befolkning opfatter Spanien som en nation bestående af regioner med en vis historisk identitet. Konflikten består i, at især baskere og cataloniere opfatter sig som tilhørende nationer, der er underlagt den spanske stat, og som tilhørende en nation, der ikke er del af den spanske nation. På den anden side føler mange spaniere (med undtagelse af især cataloniere og baskere), at nation og stat stemmer overens i Spanien. Nok tilhører alle spaniere en region, men som tidligere nævnt har størstedelen af regionerne ikke en særlig identitet, men blev blot skabt med den nye forfatning. Da netop tankegangen om, at stat og nation skal stemme overens er en stor del af den europæiske kulturhistoriske arv, vil kravet om oprettelsen af en catalansk stat formentlig stige, hvis Spanien anerkender Catalonien som en nation. Dette forklarer, hvorfor Catalonien ikke omtales som en nation i forfatningen.

Situationen i Storbritannien er markant anderledes. Her besidder befolkningen i manges tilfælde to nationale identiteter; en skotsk, walisisk, nordirsk eller engelsk og den britiske - hvor den ene ikke udelukker den anden, men hvor de to nationer eksisterer hierarkisk. Således besidder briterne i større grad to nationale identiteter (f.eks. den skotske og den britiske) end spanierne gør, som i manges tilfælde enten er spaniere eller cataloniere, baskere, eller galicere. Forholdet til den dominerende nation er altså langt mindre konfliktfyldt i Storbritannien end i Spanien.

7. Anden analysedel – EU og dets regioner

7.1 Regionernes Europa?

Den øgede regionalisme i Europa kan tilskrives de kulturelle forskelle mellem en region og resten af staten, som der er blevet redegjort for i afhandlingens første analysedel, men den europæiske integration, som er fokus i denne anden del af analysen, kan ligeledes tilskrives en rolle. At den europæiske integration har påvirket regionalismen forklarer Rune Dahl Fitjar bl.a. med, at EU bevidst har forsøgt at styrke regionerne, således at staten bliver presset ovenfra af EU og nedefra af regionerne (Fitjar, 2010, s. 20-21). Dermed har EU og regionerne et fælles standpunkt: De ønsker, at staten har mindre magt. Denne tankegang følger multilevel governance, og at indflydelsen fordeles på flere niveauer og ikke kun ligger hos staten. Det beviser desuden neofunktionalismens hovedtese om, at staterne ikke egenrådigt besidder magten i EU.

Med den øgede indflydelse til regionerne i EU, som udfordrer statens suverænitet, samt den bemærkelsesværdige tilstedeværelse af regionskontorer i Bruxelles¹¹, er det fristende at betegne EU som ”Regionernes Europa”. På den ene side forudsætter et regionernes Europa dog reel magt til regionerne - endda mere magt til regionerne end staterne, da der ellers må være tale om et staternes Europa, og dette er langt fra tilfældet. På den anden side er det et rationelt argument, at regionerne ikke ville være til stede i så stor grad som de er, hvis ikke de var i stand til at påvirke de europæiske aktører og dermed EU-lovgivningen.

Mange af de politikområder, som regionerne har beføjelserne over, er i dag overført til EU, og det betyder naturligvis, at regionerne har betydelig interesse i at være til stede i Bruxelles for at påvirke udfaldet, men i stor grad også for at informere hjem om nye tiltag, da meget EU-lovgivning netop skal implementeres på regionalt plan (Moore, 2008, s. 518). Som Carolyn

¹¹ Der er på nuværende punkt ca. 250 regionskontorer i Bruxelles (Central Denmark EU Office).

Moore, professor på European Research Institute på Birmingham University, skriver: "*EU policy matters for regional actors.*" (Ibid., s. 518)!

Regionernes øgede tilstedeværelse i EU-systemet kan også tilskrives kulturelle faktorer (Ibid., s. 519). Regioner, som opfatter sig selv som nationer, som det er tilfældet med Catalonien og Skotland, har, grundet deres kulturelle, sproglige og historiske egenskaber, interesser som adskiller sig fra staten, og de har derfor et ønske om at gøre deres indflydelse gældende og dermed påvirke lovgivningen. Som tidligere nævnt forsøger staten at undgå dette ved, at de spanske og britiske regioner ikke må handle imod statens interesser.

7.2 EU's regionalpolitik: fællesskab via samhørighedspolitikken

Den øgede indflydelse til regionerne kommer bl.a. til udtryk via EU's regionalpolitik; samhørighedspolitikken, som har eksisteret siden 1986 med vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt. Med Portugal og Spaniens medlemskab af EF blev regionalpolitikken i 1988 markant ændret, da de to nye medlemslande var fattige, og derfor ville blive store modtagere af EF's midler. Strukturfondsreformen betød en markant stigning i midlerne fra EF til de fattige regioner, da strukturfondenes budget blev fordoblet (Bollen, 2009). Netop fordoblingen af strukturfondenes budget var et tiltag, som Spanien krævede, da spanierne frygtede, at indgåelsen i det indre marked ville have en negativ effekt på landets fattigste regioner (Morata & Muñoz, 1996, s. 195).

Med strukturfondsreformen var det også nyt, at regionerne blev direkte involveret i planlægningen af udviklingsprogrammerne under strukturfondene. Det er denne ændring og øgede fokus på regionerne som multilevel governance modellen tager sit udgangspunkt i. Det er dog fortsat staterne, som styrer, i hvilken grad regionerne er involveret i samhørighedspolitikken (Smyrl, 1997, s. 291). Med strukturfondsreformen fik regionerne derfor nærmere indflydelse, end de fik reel magt.

Formålet med samhørighedspolitikken er at mindske ulighederne blandt EU's regioner ved at give bidrag til projekter, således at fattige regioner i større grad nærmer sig EU's mere velstående regioner ved hjælp af finansiell omfordeling. Dette skyldes, at man fra EU's side mener, at de store økonomiske forskelle på EU's regioner skader samhørigheden i EU, og at skabe samhørighed er netop et af EU's hovedmål (europa.eu, 2007). De regionale forskelle blev allerede pointeret med Romtraktaten i 1957, og EU's interesse i regionerne er således ikke noget nyt fænomen.

For EU's budgetperiode 2007-2013 er der afsat 347,4 mia. euro til samhørighedspolitikken, og dette gør samhørighedspolitikken til den største post på EU-budgettet for perioden (Udenrigsministeriet, 2009). Bidragene til EU's regioner bliver givet via strukturfondene Den Europæiske Socialfond, som blev oprettet helt tilbage i 1958, og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, som blev oprettet i 1975¹² og via Samhørighedsfonden, der blev oprettet i 1993, og som giver bidrag til medlemsstater, hvor bruttonationalindkomst pr. indbygger er under 90 pct. af gennemsnittet i EU. Denne udvikling af regionalpolitikken, som allerede begyndte i 1958, er et udtryk for neofunktionalisternes begreb *spillover*. Der blev startet med Socialfonden, men efterhånden som EU udviklede sig, og der er kommet flere medlemmer til, er der tilføjet ekstra midler og nye fonde, som har andre mål, der passer til de nye medlemmer.

Samhørighedspolitikken bliver gennemført ud fra partnerskabsprincippet, som ligeledes blev indført med strukturfondsreformen, og henviser til, at fondene skal styres af et partnerskab mellem Europa-Kommissionen, staten samt det regionale og lokale/kommunale niveau. Dette er ud fra idéen om, at de subnationale aktører skal involveres, da de bedst kender til problemerne i regionerne, og at regionerne derfor kan bidrage til, at fondene bruges bedst muligt (Bache & Jones, Has EU Regional Policy Empowered the Regions? A study of Spain and the United Kingdom, 2000, s. 1). Partnerskabsprincip-

¹² Der er yderligere to strukturfonde: Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget og Det Finansielle Instrument til Udvikling af Fiskeriet

pet er et konkret eksempel, som bekræfter både neofunktionalismen og multilevel governance i, at EU nu består af flere aktører og ikke kun styres af enten det overstatslige eller statslige niveau. Det er ligeledes relevant at nævne subsidiaritetsprincippet (el. nærhedsprincippet), som er et af EU's grundprincipper. Dette henviser til, at politiske beslutninger skal træffes på det lavest mulige administrative og politiske niveau, og dermed så tæt på borgerne som muligt. Dette betyder, at EU kun kan lovgive, når EU kan gennemføre lovgivningen bedre end det statslige, regionale eller lokale niveau kan. Således er partnerskabsprincippet et eksempel på en udførelse af subsidiaritetsprincippet (Ibid., s. 2)

7.3 EU's Regionsudvalg: regionale interessers talerør i EU

Regionsudvalget er EU's yngste institution og blev oprettet efter, at Maastrichttraktaten trådte i kraft i 1993. Regionsudvalget består af repræsentanter fra lokale og regionale myndigheder og har på nuværende tidspunkt 344 medlemmer fra de 27 medlemsstater fordelt efter befolkningstal. EU's Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget er EU's rådgivende organer, og derfor er Regionsudvalget kendetegnet ved at være uafhængigt, og dets medlemmer må ikke være bundet af nogen instruktion. Regionsudvalget har ret til at blive hørt i forbindelse med forslag til ny lovgivning fra Europa-Kommissionen indenfor en lang række områder, som er beskrevet i Lissabontraktaten, og som der med vedtagelsen af traktaten skete en udvidelse af. Områderne, som Regionsudvalget skal høres om, er bl.a. transport, beskæftigelse, sundhed, strukturfondene, miljø, m.fl. – områder som Catalonien og Skotland har beføjelser over.

Regionsudvalget er et tydeligt tegn på EU's fokus på regionerne, og at man fra EU's side ønsker at imødekomme deres ønske om indflydelse. Dog er Regionsudvalget et organ uden beføjelser til at vedtage og ændre lovforslag og kan blot komme med henstillinger. Der kan derfor sættes spørgsmålstegn ved, hvor stor denne øgede indflydelse reelt er. Dette bekræfter Peter Nødergaard, professor i komparativ politik, i artiklen "Regionernes Europa –

en dyr forestilling”: ”Det (Regionsudvalget) høres om mangt og meget, men ikke noget, der tages højde for i EU’s lovgivning.” (Maressa, 2011).

Derudover er Regionsudvalget en heterogen gruppe af forskellige interesser grundet forskellene i regionernes størrelse, økonomi, politiske magt samt Regionsudvalgets medlemmers politiske overbevisning, som gør det nærmest umuligt at opnå konsensus om Europa-Kommissionens forslag. Der er derfor ikke tale om, at Regionsudvalget taler med én fælles stemme, der repræsenterer alle EU’s regioner.

7.4 Catalonien i EU

I 1986 tog Spanien et stort skridt væk fra fortiden med statens, og dermed Cataloniens, medlemskab af EF, og man åbnede igen op for grænserne og for vestlig, demokratisk indflydelse. I Spanien har staten beføjelsen over EU-politik, og statens afgivelse af suverænitet til EU har i mange tilfælde betydet, at medlemskabet har været på bekostning af regionerne (Croates, 1998). Dette skyldes, at EU’s magt i stor grad berører netop de politikområder, som Catalonien har beføjelserne over, men som Ministerrådet, hvor spanske ministre er repræsenteret, afgør udfaldet af. Dog afholdes der høringer om EU-anliggender mellem staten og regionerne. Catalonien deltager i visse møder i Ministerrådet og i Kommissionskomitéer. Catalonien har naturligvis også et større lobbyapparat i Bruxelles – bl.a. for at sikre sig midler fra EU’s regionalfonde (Govan, 2009). Dette bekræfter Ernst B. Haas i, hvor vigtig interessevaretagelse og lobbyisme er blevet i EU-systemet – også for regionerne og i særdeleshed pga. EU’s regionalfonde.

Det er kendetegnende for Spanien, at de selvstyrende regioner bidrager til udformningen og gennemførelsen af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, og at de deltager aktivt i EU’s programmer for regionaløkonomisk udvikling (Regionsudvalget, 2002). Dette blev vedtaget i Spanien i 1986, men distributionen af EU’s regionalfonde styres fortsat i stor grad centralt, og Catalonien har sammen med Baskerlandet siden krævet endnu mere indflydelse på området og har naturligvis været kritiske overfor den centralisti-

ske måde fondene blev styret på (Bache & Jones, Has EU Regional Policy Empowered the Regions? A study of Spain and the United Kingdom, 2000, s. 5-6 og 8). De seneste år har Catalonien dog fået markant mere indflydelse på strukturfondene, og disse styres nu direkte fra La Generalitat (Govan, 2009).

Som nævnt er en af karakteristikkene ved EU's samhørighedspolitik, at der sker en omfordeling af midlerne, således at der gives fra de rige til de fattige. Eftersom Catalonien indtil den verdensomspændende økonomiske krise var en af Europas mest velstående regioner, burde dette betyde, at Catalonien ikke har modtaget mange midler fra EU. Undersøgelser viser dog, at den europæiske integration har bidraget mest til de rigeste regioner i EU's fattigste medlemsstater – og ikke til de fattigste regioner i de fattigste stater (Pérez, Dones, & Llano, 2009, s. 509-510). Dette skyldes, at de midler der tilføres fattige regioner ofte ender med indirekte at blive overført til de mere velstående regioner¹³. Således viser det sig, at Catalonien, som beliggende i et af EU's mindre velstående lande, men som en af EU's mest velstående regioner, er endt med at have stor fordel af EU's strukturfondsmidler, da "(...) *the highest 'interregional spillover effect' in Spain goes from Andalusia (the region that originally received the funds) to Catalonia (the region that effectively produced the output) (...)*" (Ibid., s. 525). Dermed står Catalonien tilbage som en velstående region, der i den grad har fordel af Spaniens medlemskab af EU via EU's regionalpolitik.

7.5 Skotland i EU

Skotland blev, som del af Storbritannien, medlem af EF i 1973. Det er det britiske parlament, som har magten over EU-politik, men Skotland deltager i høj grad i britisk EU-politik. Det skyldes, at briterne har et princip om, at når EU-politikområder vedrører Skotlands beføjelser, skal Skotland involveres i processen – dette gælder dog kun så længe, at skotske interesser ikke er

¹³ Dette betyder dog ikke, at Spaniens fattige regioner ikke har haft fordel af EU's regionalpolitik, blot at der også har været en *spillover*-effekt til de velstående regioner (Pérez, Dones, & Llano, 2009, s. 526)

i konflikt med britiske interesser (Jeffery, 2009, s. 5). Da mange politikområder er blevet overført til EU, jf. neofunktionalisternes begreb ”*spillover*”, er det reelt EU og ikke Skotland, som har magten over mange områder af Skotlands indenrigspolitik.

Endvidere er det britiske ministre, som er repræsenteret i EU’s ministerråd, hvor nye lovforslag vedtages, og der kan derfor stilles spørgsmål ved, hvor meget magt Skotland har. Det skal dog her nævnes, at Skotland jævnligt er til stede til rådsmøderne – i 2008 deltog en skotsk minister til 14 rådsmøder, men til disse møder er skotterne tvunget til at følge britiske interesser (Ibid., s. 6). Dette skaber et fælles afhængighedsforhold mellem den skotske og britiske regering; den skotske regering er bevidst om, at den bedst bliver hørt i EU-sammenhænge via den britiske regering, mens den britiske regering ikke ønsker at modarbejde skotske interesser for derved at styrke opbakningen til SNP (Ibid., s. 9). Skotland er i det hele taget stærkt repræsenteret i Bruxelles. Således har både det skotske parlament og regeringen et repræsentationskontor i byen, og Skotlands interesser bliver varetaget af deres interessekontor i Bruxelles: Scotland Europa.

Forholdet mellem Storbritannien og Skotland omkring EU-politik er kendetegnet ved, at den skotske regering har *managing authority* over strukturfondene. Dette gælder f.eks. på uddannelsesområdet, som Skotland har beføjelsen over, hvor der er oprettet særlige organer til at varetage koordineringen af EU-politikken. Det er staten, som har det overordnede ansvar for fordelingen af EU’s regionalpolitik i Storbritannien. Det er dog det skotske parlament, som står for implementering af politikkerne, og som forvalter de regionale udviklingsprogrammer – men dette skal koordineres med den britiske regering, hvilket er udtryk for EU’s partnerskabsprincip. Som en mindre velstillet region i EU har Skotland haft fordel af samhørighedspolitikken – dette gælder især The Highlands og de skotske øer, som har modtaget midler grundet områdets relativt lave BNP (Europa-Kommissionen, 2011).

7.6 Regionernes tilhørsforhold til EU

Med den øgede regionalisering og europæiske integration er der sket en styrkelse af både sub- og supranationale identiteter (Moreno, 2006, s. 1). Det er desuden en forudsætning for de europæiske institutioners politiske legitimitet, at de europæiske borgere til en vis grad identificerer sig som europæere (Ibid., s. 6). Det er derfor essentielt for det europæiske samarbejdes succes, at EU har et nært forhold til regionerne. Dermed skabes der et afhængighedsforhold mellem EU og regionerne: Regionerne ønsker indflydelse i EU, da EU's regionalfonde har stor økonomisk betydning, og for EU kan et godt forhold til regionerne betyde forstærket identificering med EU.

Både multilevel governance og etnosymbolismen diskuterer begrebet "multiple identities". Ifølge multilevel governance er det som tidligere nævnt muligt at besidde flere identiteter, hvor den ene identitet ikke udelukker den anden. Således kan cataloniere og skotter i praksis identificere sig med både det europæiske, det nationale og regionale niveau. Anthony D. Smith er enig i dette, men identiteterne er hierarkiske. For størstedelen gælder således, at man ikke er lige meget f.eks. skotte, brite og europæer. Endvidere kommer Josep R. Llobera med en vigtig antagelse: *"I am not denying the possibility of multiple identities, especially when the other component is complementary or rarely clashes."* (Llobera, 2004, s. 6). Dette er essensen i forholdet mellem den regionale og europæiske identitet; den ene udelukker ikke den anden – ved at være hierarkiske komplementerer de hinanden.

Både Europa-Kommissionens Repræsentation i Barcelona, Barcelonas Business Promotion Centre ACCIÓ i Bruxelles, det catalanske La Generalitat's statistiske organ, Centre d'Estudis d'Opinió, og Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Regionalpolitik bekræfter¹⁴, at der ikke er foretaget regionale undersøgelser om, i hvilken grad cataloniernes positive overfor EU, og hvorledes de identificerer sig med EU. Det nærmeste man kommer undersøgelser om forholdet til EU, er Eurobarometers un-

¹⁴ I mailkorrespondance

dersøgelser, som bliver udført på landeniveau. Den seneste fra foråret 2010 viser, at 59 pct. af spanierne mener, at EU er en god ting, mod kun 12 pct., som mener, at EU er en dårlig ting¹⁵ (Eurobarometer, Forår 2010, s. 3)¹⁶. En anden måde at få indtryk af cataloniernes forhold til EU er at analysere valgresultaterne fra det seneste valg til Europa-Parlamentet i 2009. Disse viser en lav stemmeprocent på knap 37 pct., hvilket er den fjerde laveste deltagelse i Spanien – den højeste stemmeprocent var i Valencia på knap 53 pct. (Norwegian Social Science Data Services, 2009).

Desuden viser resultaterne fra Spaniens afstemning om EU's forfatningstraktat (senere Lissabontraktaten), at knap 65 pct. af catalonierne stemte for forfatningstraktaten, hvilken er den næstmindste tilslutning i landet (Norwegian Social Science Data Services, 2005). Hvis valgdeltagelsen til Europa-Parlamentsvalget og tilslutningen til forfatningstraktaten er en indikator på cataloniernes forhold til EU, er de ikke særligt begejstrede for samarbejdet. Dette synes dog blot ikke at være sandheden, når andre faktorer analyseres. Den lave valgdeltagelse må således skyldes andre faktorer; følelsen af manglende indflydelse, og at et catalansk "nej" til forfatningstraktaten ville stikke en kæp i hjulet for den spanske regering. Det er derfor nærmere udtryk for modstand mod staten end mod EU, og et "nej" til traktaten skal derfor tolkes som et "nej" til Spanien og et "ja" til EU (Lungescu, 2005).

En anden faktor er, at spørgsmålet til de frivillige afstemninger, som netop er afsluttet i Catalonien, lyder således: "*Do you agree that Catalonia should become a social, democratic and independent state in its own right, as a member of the European Union?*" (Barcelona Decideix, 2010). Dermed er afstemningerne også et udtryk for, at catalonierne ønsker medlemskab af EU. At catalonierne er positive over for EU bliver bekræftet af et medlem af ERC i en artikel fra The Telegraph: "*We strongly believe in the European Union (...)*" (Govan, 2009). Ifølge medlemmet giver EU Catalonien en

¹⁵ Gennemsnittet for EU er på henholdsvis 49 pct. og 18 pct.

¹⁶ Bilag III

stemme og beskyttelse mod Spanien, og ifølge artiklen spiller fondene fra EU's regionalpolitik ligeledes en positiv rolle for cataloniernes forhold til EU (Ibid.).

Skotterne var skeptiske over for det europæiske samarbejde forud for Storbritanniens medlemskab af EF. Til afstemningen i 1975 om medlemskabet stemte 58,4 pct. af skotterne for, mens 68,7 pct. af englænderne stemte for, og de eneste steder i Storbritannien, hvor der blev stemt nej til medlemskabet, var i to valgdistrikter i Skotland (Ichijo, 2003, s. 7). Siden sidst i 1980'erne har skotterne dog ifølge Rune Dahl Fitjar gennemgående været mere positive over for EU end resten af Storbritannien (Fitjar, 2010, s. 71). Vendingen skete på et tidspunkt, hvor skotsk regionalisme var stærk, mens økonomien havde været dårlig op gennem 1980'erne. Den stigende opbakning til EU kan forklares med, at SNP på dette tidspunkt lancerede sloganet "*Independence in Europe*" (Ichijo, 2003, s. 29). En anden faktor, som dog først kan have slået igennem i starten af 1990'erne er strukturfondene, og da Skotland var blandt modtagerne, kan EU's regionalpolitik bidrage til at forklare skotternes mere positive holdning til EU. Ifølge Scotland Europa spiller EU's midler fortsat en stor rolle for Skotlands økonomiske udvikling (Scotland Europa, 2011).

I 2005 lancerede den daværende viceformand for Europa-Kommissionen og den skotske førsteminister projektet "Attitudes Towards the European Union & the Challenges in Communicating 'Europe' – Building a Bridge Between Europe and its Citizens". Projektet blev delt op i tre undersøgelsesrapporter, hvor det andet, "Scotland and Europe" fra 2007, bidrager til at forklare forholdet mellem Skotland og EU. Hovedkonklusionen i papiret er, at skotterne er lige så EU-skeptiske som resten af briterne, og det pointeres endda yderligere, at skotterne ofte fejlagtigt bliver identificeret som værende mere EU-positive end resten af Storbritannien, og at undersøgelserne i dette papir viser, at dette ikke er tilfældet (Mahendran & McIver, 2007, s. 5 og 7). Dog er undersøgelsen enig i ovenstående argument om, at Skotland var mere EU-positive end resten af Storbritannien i 1980'erne (Ibid., s. 11).

Dette forklares med, at der i Skotland, blev skabt en sammenhæng mellem selvstændighed og medlemskab af EU. Ifølge Atsuko Ichijo, seniorforsker i Europæiske Studier, opfattes EU af skotterne som en garant for forøget selvstændighed (Ichijo, 2003, s. 37). Dette er sammenligneligt med opfattelsen i Catalonien.

Ifølge projektet svarede 36,3 pct. af skotterne i 2005, at de ønskede at forblive i EU, men reducere EU's magt, mens 14,4 pct. ønskede, at man skulle ud af EU - 12,6 pct. ønskede at blive i EU, og at EU's magt skulle øges (Mahendran & McIver, 2007, s. 8)¹⁷. Der er dog en lille forskel på Skotland og det samlede Storbritanniens forhold til EU på nogle få procent. Således er skotterne en lille smule mere positive over for EU – forskellen er dog så lille, at det, som undersøgelsen konkluderer, er svært at pointere at skotterne er mere positive over for EU end briterne generelt er.

7.7 Anden delkonklusion

Der kan ikke sås tvivl om, at midlerne fra EU's regionalfonde bidrager til at gøre regionerne til styrkede økonomiske enheder. Yderligere bidrager regionskontorerne i Bruxelles til at skabe opmærksomhed om regionale projekter, som kan få tilskud fra EU, og regionskontorerne skaber opmærksomhed om fondene blandt regionernes virksomheder. Således skabes der en forbindelse mellem EU og regionerne, der mindsker statens magt. Dette sker i større grad i regioner med et vist selvstyre som i Catalonien og Skotland. Der kan derfor argumenteres for, at jo flere beføjelser en region har, jo mere bidrager EU til en styrkelse af denne region. Regionernes indflydelse i EU og EU's indflydelse på regionerne afhænger dermed i stor grad af den enkelte region.

På trods af dette forhold mellem EU og regionerne er begrebet "Regionernes Europa" i dag stærkt overvurderet. Nok er regionernes tilstedeværelse i EU-systemet blevet styrket, og Regionsudvalget har fået flere beføjelser, men det er svært at tale om et regionernes Europa, når der er så markante forskel-

¹⁷ Bilag IV

le på EU's regioner. Dette er en pointe som multilevel governance også kan kritiseres for ikke at medtage. Grundet disse store forskelle på de europæiske regioner og deres beføjelser og dermed interesser, står regionerne ikke som en samlet gruppe (Moore, 2008, s. 524), og et regionernes Europa kræver en vis enhed. En region som Catalonien er mere tilbøjelig til at indgå i et partnerskab med tilsvarende velstående regioner end f.eks. med andre spanske regioner grundet de store økonomiske forskelle, der gør, at de ikke har meget tilfælles (Anderson & Goodman, 1995, s. 619).

At "Regionernes Europa" ikke er et dækkende begreb betyder ikke, at regionkontorerne og Regionsudvalget er ligegyldige – deres magt og indflydelse skal blot ikke overdrives. At regionerne i større grad bliver involveret i samhørighedspolitikken og har indflydelse på EU-lovgivning via Regionsudvalget betyder ikke, at de har reel magt. På trods af partnerskabsprincippet har staterne fortsat det sidste ord – både mht. fordelingen af fondsmidlerne og lovgivningen via Ministerrådet. Nok har Catalonien og Skotland indflydelse på administrationen af strukturfondene, og de kan deltage i Ministerrådet, men det sker fortsat efter staternes interesser.

Der hersker dog ikke tvivl om, at EU har bidraget til en styrkelse af det regionale tilhørsforhold, da EU har styrket regionernes selvforståelse ved at give regionerne en stemme i EU. Det bekræftes af Rune Dahl Fitjar, at den regionale identitet bliver styrket af den øgede europæiske integration (Fitjar, 2010, s. 21), og ifølge Øyvind Østerud er den regionale nationalisme blevet stimuleret af EU siden 1980'erne, da regionerne og EU i fællesskab og i fælles interesse kan svække staten (Østerud, 1994, s. 52). I særdeleshed når der er tale om EU's stærke regioner kan EU og regionerne bidrage til at svække staten ved at kæmpe for flere beføjelser over EU's regionalpolitik, som det netop er set i Catalonien og Skotland.

En forskel på Catalonien og Skotlands opfattelse af EU er, at Catalonien i større grad ser EU som en beskytter mod staten, hvis Catalonien en dag skulle blive selvstændig. I et sådant tilfælde vil EU beskytte cataloniernes

rettigheder. At catalonierne føler, at de har brug for beskyttelse fra EU, skal ses i det historiske perspektiv, at catalonierne altid har følt sig undertrykt af spanierne. Catalonierne identificerer EU med frihed, rettigheder og demokrati, hvilket står i modsætning til, hvorledes de opfatter Spanien. Skotterne har ikke brug for beskyttelse fra EU, men de mener dog, at EU kan bidrage positivt til overgangen til selvstændighed, jf. SNP's slogan "*Independence in Europe*". Det er derfor vigtigt at pointere, at EU's regionalpolitik ikke alene har bidraget til en styrkelse af den regionale identitet og identificeringen med EU. Til dette har regionerne for lidt magt i EU, og at EU ses som en institution, der respekterer og beskytter regionerne, og som giver regionerne en stemme i en grad som staten ikke gør, er derfor essentiel.

Der er som beskrevet i analysen ingen undersøgelser som specifikt viser, at Catalonien og Skotland i dag er markant mere positive overfor EU end resten af borgerne i deres respektive stater. På trods af dette skriver Montserrat Guibernau, at nationer uden stat, som netop Catalonien og Skotland, er blandt dem som er mest positive overfor EU, og dette forklares med, at EU giver regionerne en mulighed for at løsne båndene til deres stater (Guibernau, Nations without States - Political Communities in a Global Era, 1999, s. 169). Forklaringen på dette er formentlig, at Guibernau skrev dette for mere end ti år siden – i kølvandet på strukturfondsreformen og Regionsudvalgets oprettelse. På dette tidspunkt var der en langt større tro på, at EU ved at styrke regionerne kunne bidrage til, at regionerne kunne løsrive sig fra deres stater. Dette er dog ikke sket, og det er derfor forventeligt, at der ikke kan bevises en sammenhæng mellem regioner, der kan defineres som nationer, og en mere positiv tilgang til EU.

8. Konklusion med perspektivering

Den øgede regionalisme, som begyndte i 1960'erne i Europa, blev styrket af det europæiske samarbejde i løbet af 1980'erne og 1990'erne. EU's anerkendelse af regionerne satte samarbejdet i et positivt lys i regionerne, hvilket naturligvis har været et mål for EU. Da EU yderligere blev opfattet som en garant for frihed og demokrati, gav det regionerne håb om, at samarbejdet kunne bidrage til løsrivelse i regioner som Catalonien og Skotland, som netop er eksempler på den øgede regionalisme i Europa.

At der i Catalonien og Skotland, som har en stærk regional identitet og en manglende egen stat tilfælles, er stærke kræfter som ønsker løsrivelse skal ses i et historisk perspektiv. Netop historien bidrager til, at Catalonien og Skotland er berettiget til nationsstatus ud fra Anthony D. Smiths definition, og i et europæisk kulturhistorisk perspektiv forstås det, hvorfor mange cataloniere og skotter føler, at regionerne bør have egen stat, således at nation og stat stemmer overens. I Catalonien og Skotland har det også vist sig, at henholdsvis sproget og religion har spillet en afgørende rolle for de to regions identitet – to faktorer som både Smith og Adrian Hastings lægger stor vægt på. Begge regioner er således i besiddelse af faktorer, som adskiller sig fra den dominerende nation, og som bidrager til at definere befolkningerne som netop cataloniere og skotter.

Forholdet til staten og regionens økonomiske status har ligeledes vist sig at spille en markant rolle. Catalonien har et langt mere kompliceret forhold til den spanske stat end Skotland har til den britiske stat, men det skjulte dokument om oliens værdi for Skotland viste, at forholdet mellem Skotland og den britiske stat ikke er uden forhindringer. Den økonomiske faktor har vist sig at være en forskel på den nationale og regionale identitet – hvorfor hverken Smith eller Hastings beskæftiger sig med økonomiens rolle. For regionerne er økonomisk styrke en forudsætning for selvstændighed, og økonomien har derfor indtil den økonomiske krise også været en af de markante forskelle på Catalonien og Skotland. Således viser afhandlingen, at regiona-

lisme bliver styrket af eget sprog eller religion, økonomisk styrke og europæisk integration.

Det er åbenlyst at spørge, hvorfor Catalonien og Skotland ikke er blevet selvstændige stater. Det hurtige svar er, at der de sidste ti år har vist sig at være grænser for EU's magt, og at bestræbelserne på at give regionerne mere magt ikke er lykkedes. Dette har staterne stået i vejen for ved at have det endelige ord, og ved ikke at have en interesse i stærke regioner – dette vil blot betyde yderligere konkurrence om magten. Dette forklarer, hvorfor det i dag ikke er muligt at finde undersøgelser, der viser, at cataloniere og skotter, som borgere i europæiske regioner der er nationer uden stat, er mere positive over for EU end borgere uden en stærk regional identitet. Det er således tydeligt, at optimismen fra 1990'erne og troen på "Regionernes Europa" er forsvundet.

Især Øyvind Østerud og Montserrat Guibernau så de regionale identiteter vokse med EU, og dermed også regionernes forhold til EU, og de har været ambitiøse på regionernes vegne med hensyn til indflydelse i EU og selvstændighed. Nok har andre aktører fået indflydelse i EU, som neofunktionalismen fokuserer på, og regionerne er blevet inddraget i lovgivningsprocessen, som multilevel governance fokuserer på, og disse argumenter er bestemt berettiget, især når man tænker på regionernes tilstedeværelse i Bruxelles, men staterne styrer fortsat fordelingen af midlerne til regionerne, og regionerne er ikke blevet medlovgivere. Så når Liesbet Hooghe påpeger, at regionerne er lige så vigtige som staterne og det europæiske niveau, er der tale om en overdrivelse. Havde man ligeledes forestillet sig, at Regionsudvalget skulle blive EU's andetkammer på linje med Europa-Parlamentet er man blevet overordentligt skuffet.

Der er således grænser for både EU og regionernes magt – EU har ikke sikret løsrivelse til regioner med nationsstatus, som man i nogle regioner havde forestillet sig, og regionerne har ikke skubbet staterne ud på et sidespor. Dog ses EU især i Catalonien fortsat som beskytter mod den spanske stat,

hvis regionen en dag skulle løsrive sig, og der er ikke tvivl om, at EU ved hjælp af strukturfondene har bidraget væsentligt til en økonomisk styrkelse af regionerne – dette har blot ikke ført til løsrivelse.

At EU ikke har styrket regionerne tilstrækkeligt, er naturligvis ikke den eneste forklaring på, at Catalonien og Skotland ikke er blevet selvstændige stater. Senest har den økonomiske krise spændt ben for håbet om løsrivelse i især Catalonien, og dermed er økonomien, som før var et incitament til løsrivelse, nu blevet en hæmsko. Meget tyder dog på, at befolkningerne ikke lader økonomien påvirke deres ønske om løsrivelse.

Vigtigst af alt er, at undersøgelserne viser, at det ikke er over 50 pct. af befolkningen i de to regioner, som ønsker løsrivelse – mange ønsker blot yderligere autonomi. I afhandlingen er dette ligeledes blevet bekræftet af stemmefordelingen til parlamentsvalgene i de to regioner, og af de frivillige afstemninger i Catalonien, som havde en lav deltagelse. Nok kunne flere faktorer forklare denne lave deltagelse, men man kommer ikke uden om, at langt under halvdelen af de stemmeberettigede ønskede at give deres mening til kende.

Det er meget nemt for regionerne at bebrejde staterne for at spænde ben for løsrivelse, men faktum er, at langt fra hele befolkningen ønsker det. Dette kan i stor grad tilskrives den usikkerhed og ustabilitet, som er forbundet med at skulle være en selvstændig stat. Hvorvidt Catalonien og Skotland bliver selvstændige stater i den nærmeste fremtid vil afhænge af effekten af de frivillige afstemninger i Catalonien og den spanske forfatningsdomstols kendelse, og i Skotland vil meget afhænge af parlamentsvalget i den 5. maj 2011 og SNP's magt.

Hvis Catalonien og Skotland bliver selvstændige stater, og dermed formentligt medlemmer af EU, trænger et spørgsmål sig på: *"Hvad vil der ske med catalonierne og skotternes forhold til EU"*? Svaret afhænger formentligt af, om de to nye stater vil blive nettobidragydere til samarbejdet, hvilket igen afhænger af, hvorledes Catalonien kommer ud af krisen, og i hvor stor grad

Skotland får indtægter fra olien. Hvor regionerne på nuværende tidspunkt opfatter EU som garant for frihed og demokrati, og de drager økonomisk fordel af EU på grund af strukturfondene, kan situationen ændre sig som selvstændige stater. Da et medlemskab for de to potentielt velhavende regioners vedkommende vil være rationelt og fornuftsbaseret, og de ikke længere har brug for EU som den store beskytter, er det ikke svært at forestille sig, at der med regionernes selvstændige medlemskab, hvis de bliver nettobi-dragssydere til EU-budgettet, vil følge en faldende tilslutning til samarbejdet. Det skyldes, at det ikke længere vil give samme mening at være medlemmer af EU, som det gjorde før selvstændighed.

9. Bibliografi

Agustina, L. (18. December 2010). *El tripartito deja la Generalitat con la deuda más alta de su historia*. Hentet 13. januar 2011 fra La Vanguardia:

<http://www.lavanguardia.es/economia/20101218/54089597949/el-tripartito-deja-la-generalitat-con-la-deuda-mas-alta-de-su-historia.html>

Anderson, J., & Goodman, J. (1995). Regions, states and the European Union: modernist reaction or postmodern adaption. *Review of International Political Economy* , 2 (4), s. 600-631.

Bache, I., & Flinders, M. (2004). Themes and Issues in Multi-level Governance. I I. Bache, & M. Flinders (Red.), *Multi-level Governance* (s. 1-11). Oxford: Oxford University Press.

Bache, I., & Jones, R. (2000). Has EU Regional Policy Empowered the Regions? A study of Spain and the United Kingdom. *Regional and Federal Studies* , 10 (3), s. 1-20.

Barcelona Decideix. (11. april 2011). *230,590 people vote Yes to independence*. Hentet 18. april 2011 fra 10A Barcelona Decideix:
<http://www.barcelonadecideix.cat/en/news/4188/230-590-people-vote-yes-to-independence>

Barcelona Decideix. (2010). *About the referendum on independence in Catalonia*. Hentet 12. januar 2011 fra Barcelona Decideix:
<http://www.barcelonadecideix.cat/internacional/en>

BBC News Europe. (10. juli 2010). *Catalan protesters rally for greater autonomy in Spain*. Hentet 11. januar 2011 fra BBC News Europe:
<http://www.bbc.co.uk/news/10588494>

BBC News. (12. september 2005). *Papers reveal oil fears over SNP*. Hentet 20. januar 2011 fra BBC News:
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/4238744.stm

BBC News Scotland. (6. september 2010). *Scottish independence plan 'an election issue'*. Hentet 26. januar 2011 fra BBC News Scotland:
<http://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-11196967>

BBC News. (4. maj 2007). *Scottish Elections 2007*. Hentet 16. januar 2011 fra BBC News:
http://news.bbc.co.uk/2/shared/vote2007/scottish_parliament/html/scoreboard_99999.stm

BBC. (1997). *Scotland Referendum*. Hentet 26. januar 2011 fra BBC Referendum:
<http://www.bbc.co.uk/politics97/devolution/scotland/>

- Black, A. (30. november 2010). *Q&A: Scotland Bill*. Hentet 26. januar 2011 fra BBC News Scotland: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-11863392>
- Blair, T. (Juli 2007). *Scotland's Parliament*. Hentet 1. februar 2011 fra The Scottish Office: <http://www.scotland.gov.uk/government/devolution/scpa-01.asp>
- Bollen, F. (2009). *The Reform of the EU Structural Funds: 10 Questions on the Magnitude and Direction of Reforms*. Hentet 31. marts 2011 fra Archive of European Integration - University of Pittsburgh: <http://aei.pitt.edu/841/>
- Central Denmark EU Office. (u.d.). *Partnersøgninger og netværk*. Hentet 31. marts 2011 fra Central Denmark.eu: <http://www.centraldenmark.eu/124>
- Constitution. (1978). *Spanish Constitution*. Hentet 11. januar 2011 fra The Senate of Spain: http://www.senado.es/constitu_i/indices/consti_ing.pdf
- Croates, C. (April 1998). Spanish Regionalism and the European Union. *Parliamentary Affairs*, 51 (2), s. 259-271.
- Danmarks Eksportråd, Barcelona. (2011). *Info om Catalonien*. Hentet 11. januar 2011 fra Udenrigsministeriet: <http://www.dtcbarcelona.um.dk/da/menu/InfoOmLand/InfoOmCatalonien/>
- Eurobarometer. (Forår 2010). *STANDARD EB 73 Factsheet Spain*. Hentet 17. december 2010 fra European Commission Public Opinion: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb73/eb73_fact_es_en.pdf
- europa.eu. (22. januar 2007). *Generelle bestemmelser for strukturfondene*. Hentet 31. marts 2011 fra europa.eu - resumé af EU-lovgivningen: http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/l60014_da.htm
- Europa-Kommissionen. (2011). *United Kingdom - Operational Programme 'Highlands and Islands of Scotland'*. Hentet 5. april 2011 fra Regional Policy Info: http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_OBJ=ALL&gv_PAY=UK&gv_reg=ALL&gv_THE=ALL&gv_PGM=1015&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7
- europapress.es. (29. juni 2009). *Árabe y urdu aparecen entre las lenguas habituales de Catalunya, creando peligro de guetos*. Hentet 15. februar 2011 fra europapress: <http://www.europapress.es/cultura/noticia-catalunya-arabe-urdu-aparecen-lenguas-habituales-catalunya-creando-peligro-guetos-20090629150020.html>
- Eurostat newsrelease. (27. oktober 2010). *Unemployment in the EU27 in 2009*. Hentet 11. januar 2011 fra Eurostat:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-27102010-AP/EN/1-27102010-AP-EN.PDF

Eurostat statistical books. (2010). *Eurostat regional yearbook 2010*. Hentet 12. januar 2011 fra Eurostat: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-HA-10-001/EN/KS-HA-10-001-EN.PDF

Evans, A. (Januar 2003). Regional Dimensions to European Governance. *The International and Comparative Law Quarterly* (52), s. 21-51.

Fitjar, R. D. (2010). *The Rise of Regionalism - Causes of regional mobilization in Western Europe*. Oxon: Routledge.

Folketingets EU-Oplysning. (2008). *Lissabontraktaten sammenskrevet med det gældende retsgrundlag*. København: Folketingets EU-Oplysning.

Generalitat de Catalunya. (2005). *Statute of Autonomy of Catalonia*. Hentet 11. januar 2011 fra Generalitat de Catalunya: <http://www.gencat.cat/generalitat/eng/estatut/index.htm>

Generalitat de Catalunya. (juni 2007). *The Catalan language occupies position 88 in the ranking of the spoken languages in the world*. Hentet 24. februar 2011 fra Generalitat de Catalunya: <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.df5fba67cac781e7a129d410b0c0e1a0/?vgnextoid=fe8c949b22741110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnextchannel=fe8c949b22741110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detail&contentid=65502b4d4bc87110VgnVCM1000008d0c1e>

Govan, F. (28. juni 2009). *Catalonia pays homage to the EU, not Spain, as push for independence grows*. Hentet 12. januar 2011 fra The Telegraph: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/5664509/Catalonia-pays-homage-to-the-EU-not-Spain-as-push-for-independence-grows.html>

Guibernau, M. (2004). Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment. *Nations and Nationalism* , 10 (1/2), s. 125-141.

Guibernau, M. (1999). *Nations without States - Political Communities in a Global Era*. Cambridge: Polity Press.

Gyldendal. (2009). *Regionalisme*. Hentet 18. november 2010 fra Den Store Danske - Gyldendals åbne encyklopædi: http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/International_politik_og_organisationer/regionalisme?highlight=regionalisme

Hastings, A. (1997). *The Construction of Nationhood - Ethnicity, Religion and Nationalism*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Hooghe, L. (1996). Introduction: Reconciling EU-Wide Policy and National Diversity. I L. Hooghe (Red.), *Cohesion Policy and European Integration* (s. 1-24). Oxford: Oxford University Press.
- Hooghe, L., & Marks, G. (2001). *Multi-Level Governance and European Integration*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Haas, E. B. (2008). *Beyond the nation-state - functionalism and international organization*. Colchester: ECPR Press.
- Ichijo, A. (2003). The Uses of History: Anglo-British and Scottish Views of Europe. *Regional & Federal Studies* , 13 (3), s. 23-43.
- Jeffery, C. (2009). *Scotland's European and International Policy*. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Jensen, C. S. (Marts 2000). Neofunctionalist Theories and the Development of European Social and Labour Market Policy. *Journal of Common Market Studies* , 38 (1), s. 71-92.
- La Vanguardia. (7. september 2010). *El apoyo a la independencia remite y cae al 40%*. Hentet 13. januar 2011 fra La Vanguardia: <http://www.lavanguardia.es/politica/noticias/20100907/53996153467/el-apoyo-a-la-independencia-remite-y-cae-al-40-tribunal-constitucional-partido-popular-instituto-nox.html>
- Llobera, J. R. (2004). *Foundations of National Identity - From Catalonia to Europe*. New York: Berghahn Books.
- Lungescu, O. (17. februar 2005). *Catalan concerns over EU vote*. Hentet 6. december 2010 fra BBC NEWS: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4273977.stm>
- Mahendran, K., & McIver, I. (Marts 2007). *Attitudes Towards the European Union and the Challenges in Communicating 'Europe': Building a Bridge Between Europe and its Citizens - Evidence Review Paper Two*. Hentet 9. februar 2011 fra The Scottish Government: <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/163772/0044574.pdf>
- Maressa, J. E. (9. april 2011). Regionernes Europa - en dyr forestilling. *Morgenavisen Jyllands-Posten* , s. 14-15.
- Marks, G., Hooghe, L., & Blank, K. (September 1996). European Integration from 1980's: State-Centric v. Multi-level Governance. *Journal of Common Market Studies* , 34 (3), s. 341-378.
- Minder, R. (28. november 2010). *Catalonia Vote Reflects Desire for Less Obligation to Madrid*. Hentet 17. februar 2011 fra The New York Times:

http://www.nytimes.com/2010/11/29/world/europe/29spain.html?_r=1&ref=joseluisrodriguezzapatero

Minder, R. (28. juli 2011). *Looking for Wedge From Spain, Catalonia Bans Bullfighting*. Hentet 11. januar 2011 fra The New York Times:
http://www.nytimes.com/2010/07/29/world/europe/29spain.html?_r=1&scp=1&sq=Looking%20for%20Wedge%20From%20Spain,%20Catalonia%20Bans%20Bullfighting&st=cse

Moore, C. (2008). A Europe of the Regions vs. the Regions in Europe: Reflections on Regional Engagement in Brussels. *Regional and Federal Studies* , 18 (5), s. 517-535.

Morata, F., & Muñoz, X. (1996). Vying for European Funds: Territorial Restructuring in Spain. I L. Hooghe, *Cohesion Policy and European Integration* (s. 195-218). Oxford: Oxford University Press.

Moreno, L. (2006). Scotland, Catalonia, Europeanization and the 'Moreno Question'. *Scottish Affairs* (54), s. 1-16.

Norwegian Social Science Data Services. (2005). *Spain - EU related referendums*. Hentet 12. januar 2011 fra NSD European Election Database:
http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/spain/eu_related_referendums.html

Norwegian Social Science Data Services. (2009). *Spain - European Parliament Elections*. Hentet 12. januar 2011 fra NSD European Election Database:
http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/spain/european_parliament_elections.html

Paterson, R. (2010). *About the Scottish Socialist Party*. Hentet 26. januar 2011 fra Scottish Socialist Party:
http://www.scottishsocialistparty.org/new_stories/furniture/aboutthessp.html

Pérez, J., Dones, M., & Llano, C. (2009). An interregional impact analysis of the EU structural funds in Spain (1995-1999). *Papers in Regional Science* , 88 (3), 509-529.

Regionsudvalget. (2002). *Regionale og lokale myndigheder i Europa*. Bruxelles: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer.

Reuters. (26. februar 2010). *Most Catalans want independence, poll shows*. Hentet 6. januar 2011 fra Reuters: <http://in.reuters.com/article/2010/02/26/idINIndia-46515520100226>

Rosamond, B. (2000). *Theories of European Integration*. Houndmills: Macmillan Press Ltd.

Russell, B., & Kelbie, P. (9. december 2005). *How black gold was hijacked: North sea oil and the betrayal of Scotland*. Hentet 25. januar 2011 fra The Independent UK: <http://www.independent.co.uk/news/uk/this-britain/how-black-gold-was-hijacked-north-sea-oil-and-the-betrayal-of-scotland-518697.html>

Scotland Europa. (2011). *Impact of EU funding*. Hentet 5. april 2011 fra Scotland Europa: <http://www.scotlandeuropa.com/EU%20Funding.aspx>

Scottish Green Party. (2002-2010). *Better communities to live and work in*. Hentet 26. januar 2011 fra Scottish Green Party: <http://www.scottishgreens.org.uk/policy/show/11>

Scottish National Party. (2010). *SNP - be part of better*. Hentet 25. januar 2011 fra SNP: <http://bepartofbetter.net/independence.show>

Smith, A. D. (2009). *Ethno-symbolism and Nationalism*. Oxon: Routledge.

Smith, A. D. (2003). *Nationalisme*. København: Hans Reitzels Forlag.

Smith, A. D. (1995). *Nations and Nationalism in a Global Era*. Cambridge: Polity Press.

Smith, A. D. (2002). When is a nation. *Geopolitics* , 7 (2), s. 5-32.

Smyrl, M. E. (Juli 1997). Does European Community Regional Policy Empower the Regions? *Governance: An International Journal of Policy and Administration* , 10 (3), s. 287-309.

Svendsen, G. T. (2008). *Lobbyisme i EU*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.

The National Archives. (1998). *Scotland Act 1998*. Hentet 4. januar 2011 fra legislation.gov.uk: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/46/schedule/1>

The Oxford Dictionary of English. (2005). *Scotland*. Hentet 11. november 2010 fra Oxford Reference Online: <http://www.oxfordreference.com.esc-web.lib.cbs.dk/views/ENTRY.html?entry=t140.e69079&srn=5&ssid=696128289#FIRSTHIT>

The Scottish Government. (Februar 2010). *Choosing Scotland's future*. Hentet 26. januar 2011 fra The Scottish Government: <http://www.webcitation.org/5jggEjHoR>

The Scottish Government. (2011). *Economy Statistics*. Hentet 26. januar 2011 fra The Scottish Government: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Statistics/Browse/Economy>

The Scottish Government. (2007). *History of devolution*. Hentet 26. januar 2011 fra The Scottish Government: <http://www.scotland.gov.uk/About/18060/11550/>

Udenrigsministeriet. (2009). *EU's samhørighedspolitik og strukturfondene*. Hentet 30. marts 2011 fra Udenrigsministeriet:

<http://www.um.dk/da/menu/EU/EUsPolitikker/OekonomiOgFinans/EUsSamhoerighedspolitikOgStrukturfondene/>

Universitat Oberta de Catalunya. (December 2009). *Diagnóctic de Percepcions Catalunya-Espana*. Hentet 2. februar 2011 fra Universitat Oberta de Catalunya:

http://www.uoc.edu/portal/_resources/CA/documents/sala_prensa/DiagnosticPercepcionsdef3.12.09-DEFINITIU.pdf

World Elections. (2010). *World Elections - Elections, referendums and electoral sociology around the world*. Hentet 12. januar 2011 fra welections.wordpress.com:

<http://welections.wordpress.com/category/spain/catalonia/>

YouGov. (2010). *Scotland trackers*. Hentet 1. februar 2011 fra YouGov:

<http://www.yougov.co.uk/archives/pdf/Scotland%20trackers.pdf>

Østerud, Ø. (1994). *Hva er nasjonalisme?* Oslo: Universitetsforlaget.

10. Bilagsoversigt

Bilag I: Undersøgelse foretaget af Universitat Oberta de Catalunya i december 2009 (Universitat Oberta de Catalunya, 2009).

Bilag II: Undersøgelse foretaget af YouGov i oktober 2010 (YouGov, 2010).

Bilag III: Undersøgelse foretaget af Eurobarometer i foråret 2010 (Eurobarometer, Forår 2010).

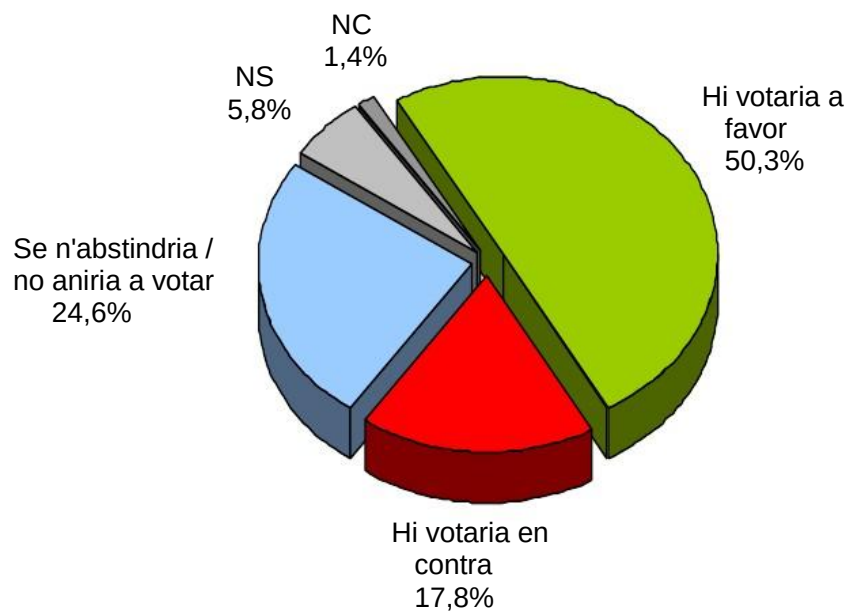
Bilag IV: Undersøgelse i "Attitudes Towards the European Union & the Challenges in Communicating 'Europe' – Building a Bridge Between Europe and its Citizens" foretaget i 2005 (Mahendran & McIver, 2007).

Bilag I

ACTUACIÓ EN REFERÈNDUM

En un referèndum democràtic per decidir la independència de Catalunya, vostè què faria?

Base: Total entrevistes (2.614)

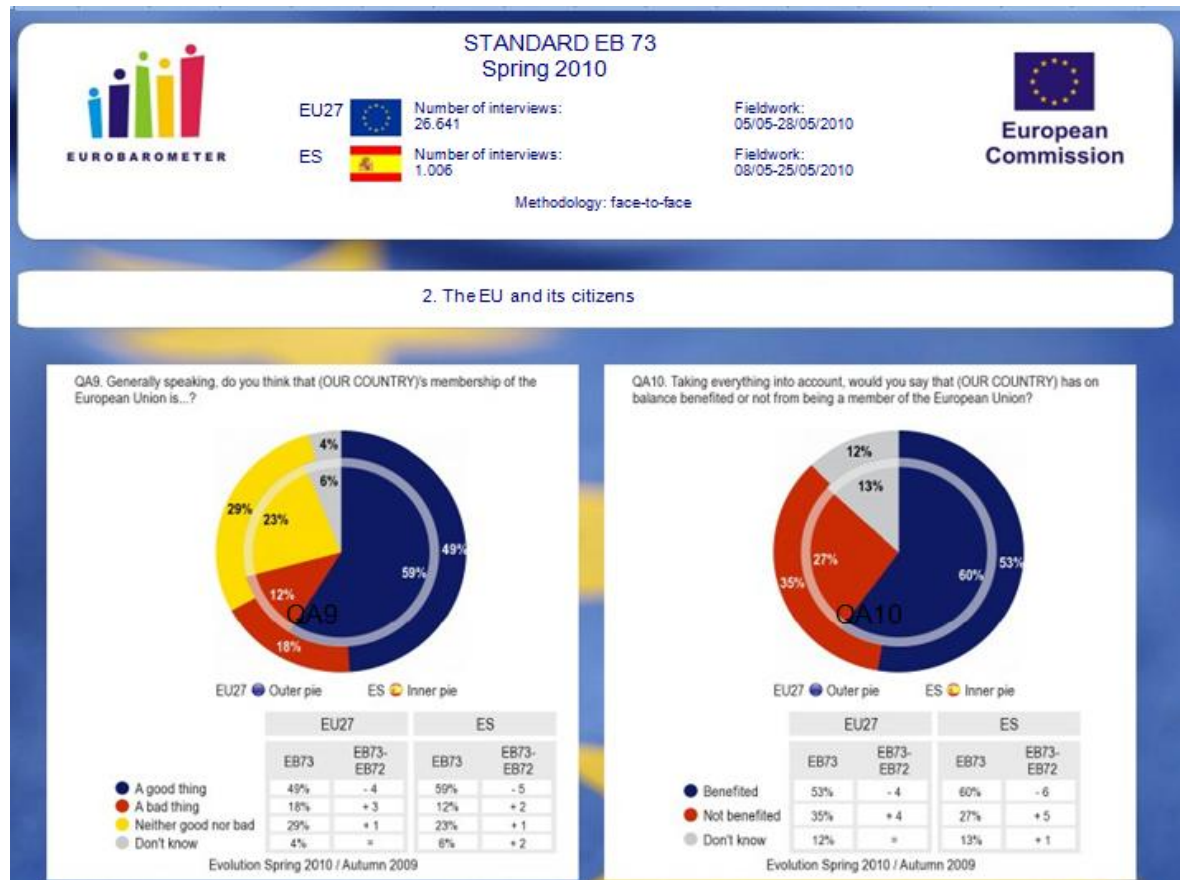
Bilag II

The SNP wishes to hold a referendum on Scottish Independence in due course. Voters would be asked whether they agree or disagree 'that the Scottish government should negotiate a settlement with the Government of the United Kingdom so that Scotland becomes an independent state' How would you vote if such a referendum were held tomorrow?

	I would vote YES (i.e. for Scottish independence)	I would vote NO (i.e. against Scottish independence)	Don't know / wouldn't vote
2010			
Feb 24-26	27	55	18
2009			
Nov 18-20	29	57	15
Aug 24-26	28	57	16
March 12-13	33	53	14
January 29-30	29	55	16
2008			
October 22-24	31	53	16
September 5-6	34	50	15
July 8-10	36	48	16

Bilag III

Bilag IV

Table 3. Attitudes towards membership of the European Union, Scotland 1999-2005

	1999	2000	2003	2004	2005
Leave the European Union	9.6	11.4	10.9	13.5	14.4
Stay in EU and reduce powers	35.9	36.6	29.4	31.1	36.3
Leave as they are	21.5	21.3	24.3	27.3	20.9
Stay in EU and increase powers	14.4	13.4	19.4	12.2	12.6
Single European government	8.5	8.9	8.0	6.7	4.9
Don't know	10.1	8.5	8.0	9.1	10.7
Sample	1482	1663	1508	1637	1549

Source: Scottish Executive Analytical Services using Scottish Social Attitudes Survey³ 1999 – 2005 ‘Do you think Britain’s long term policy should be...’

13. This distribution of opinion has stayed steady over the last six years, although there has been a slight decline in the proportion of people who are inclined towards increasing the EU’s powers.

14. A comparison of Tables 3 and 4 demonstrates that Scotland remains in line with views across Britain. Just over a third of people tend to favour reducing the EU’s powers, with proportionately less, one in ten, taking the view that we should stay in Europe and increase the EU’s powers.

Table 4. Attitudes towards membership of the European Union, Great Britain 1999-2005

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Leave the European Union	13.5	17.3	14.4	14.6	15.4	18.1	16.5
Stay in EU and reduce powers	42.6	38.3	37.7	35.1	31.8	38.2	35.7
Leave as they are	20.3	19.5	21.4	23.0	26.9	22.9	23.8
Stay in EU and increase powers	10.6	9.9	10.5	11.7	11.1	7.4	10.2
Single European government	6.1	6.9	6.6	7.5	6.3	5.1	4.5
Don't know	6.6	7.8	9.4	7.9	8.4	8.1	9.2
Sample	1060	2293	1099	3435	2293	3199	4268

Source: Scottish Executive Analytical Services using British Social Attitudes Survey⁴ 1999 – 2005 ‘Do you think Britain’s long term policy should be...’